

Naše svedectvo

5 2021 september – október 2021

ročník 22

OBSAH

Myšlienka čísla

Príhovor prezidentky SR Zuzany Čaputovej pri príležitosti
Pamätného dňa obetí komunizmu 2

Portrét čísla

Rozhovor s pátrom Jozefom Kendrom CCG / *Martina Sedláková,
Zuzana Gáliková* 3

Svedectvá

Ani mi nepovedali, že dnes už mám osemnásť / *Ján Hospodár* 10
Zo svadobnej cesty do väzenskej cely / *Marta Glossová* 18
Alexander Schlesinger / *Juliana Bilačičová* 24

Aktuality

Príhovor Jozefa Viskupiča 27
Dary pre pápeža Františka 28

Spravodajstvo KPVS 31

Naši jubilanti 59

Odišli od nás 62

Oznamy 64

Dvojmesačník Konfederácie politických väzňov Slovenska • Z poverenia Predsedníctva dočasne rediguje Peter Sandtner. Redakčná rada: Eva Javorská, Branislav Borovský, Karol Rosenberg, Stanislav Pátek.
• Adresa redakcie a administrácie: Konfederácia politických väzňov Slovenska, Košická 56, 821 08 Bratislava, IČO: 31 800 700, tel. 0904 427 201 (Peter Sandtner), 0902 555 321 (Branislav Borovský), kpvs.kpvs@gmail.com, www.kpvs.sk • číslo účtu KPVS Tatra banka – SK 96 1100 0000 00 26 22 00 77 16 IBAN || EV3064/09 • Tlač: Dátum vydania: 6. 10. 2021 • nepredajné. ISSN 1335-9606.

Fotografie na obálke: Pietna spomienka na 21. august 1968 pred UK Bratislava, foto: Eva Javorská, fotografia na zadnej obálke: Odovzdávanie medaily KPVS za utrpenie, spôsobené komunistickým režimom rehoľným sestrám, Nitra. foto: Eva Javorská

Prihovor prezidentky SR Zuzany Čaputovej pri príležitosti Pamätného dňa obetí komunizmu

24. jún je Pamätný deň obetí komunizmu na Slovensku. Pri pamätníku na Jakubovom námestí v Bratislave som sa poklonila tým, ktorí boli neprávom prenasledovaní, väznení a mučení za postoje, ktoré neboli v súlade s oficiálnou štátnou ideológiou.

Pamätníci, ktorých sa toto prenasledovanie osobne dotklo, mi porozprávali svoje životné príbehy. Jedného z nich väznili v uránových baniach v Jáchymove za to, že mal kontakt so zahraničím, iný dostal trest len preto, že jeho otca označili za kulaka a ďalší bol väznený, lebo v túžbe po slobodnom svete sa pokúsil emigrovať. Mnohí boli prenasledovaní pre svoje náboženské presvedčenie a ich deti nemohli študovať.

Aby sme mali budúcnosť, potrebujeme si pripomínať minulosť. Títo ľudia sú našou živou pamäťou. Nezabúdajme na nich.

Rozhovor s pátrom Jozefom Kendrom CCG

**Martina Sedláková,
Zuzana Gáliková**

13. apríla si pripomíname 71. výročie Akcie K – tzv. Barbarskej noci, keď došlo k likvidácii mužských kláštorov v Československu a k internácii takmer 881 slovenských rehoľníkov. „Náš“ páter Jozef, tešiteľ, bol v tom čase čerstvý maturant. Spolu s inými pomáhal rozširovať protištátne letáky, ktoré vyjadrovali nesúhlas s týmto násilným zákrokom režimu. Chytili ho a dostal desať rokov väzenia. Viac o jeho spomienkach z väzenia a z jáchymovského pekla uránových baní, aj o tom, ako pokračoval jeho život po prepustení, si môžete prečítať v rozhovore.

páter Jozef Kendra CCG

Ako prebiehalo vyšetrovanie?

Tak ako každému, aj mne prideliť referenta. Mal pelendrek, s tým ma bil. Niekedy po hlave, po nohách a po rukách. Chcel, aby som sa priznal k niečomu, čo nebola pravda. „Tam a tam si bol!“ „Ja som tam nebol.“ „Bol si tam!“ Človek buď vydržal alebo nie. Na súde som povedal prokurátorovi: „To nie je pravda, čo je tam napísané.“ On na to: „Veď ste to podpísali.“ „Lebo ma bili.“ „U nás sa nebi-je.“ A vec bola vybavená. To boli také frašky. Neexistovala žiadna obhajoba. Všetko bolo nadiktované. Stačilo, že človek mal leták, alebo ho len videl, dostal „paragraf“ velezradu – päť rokov, desať, pätnásť. Vtedy to tam len tak sekali. Aj v noci súdili, toľko bolo pozatváraných. V 50. rokoch bol špeciálny Štátny súd v Bratislave pre Slovensko a v Prahe pre Česko a Moravu. 50. roky boli najostrejšie. Po troch mesiacoch samoty v Prešove som prvýkrát vyšiel

von na prechádzku. Každé dva dni nás pustili na štvrt' hodinu na väzenský dvor. Tam sme chodili s rukami za chrbtom a v odstupoch, ako teraz, keď je korona (smiech) – dva alebo tri metre od seba. Bez slova, dookola. Vyšetrovacía väzba trvala pol roka.

Mali ste strach?

Sme tak stvorení, že sme schopní sa do určitej miery prispôbiť novému prostrediu. Je pravda, že bez viery by to bolo ťažko. Človek mal motív, vedel, prečo trpí. Ten, čo niekoho zabil, mal iste iné myšlienkové pochody. My sme trpeli za správnu vec. Určite som ako mladý človek nepočítal s tým, že ma zavrú. Predtým zatvárali len takých, čo kradli alebo zabíjali. Človeku prešlo hlavou – tí tvoji kamaráti sú doma, študujú. A ty tu musíš trpieť, ale potom som si povedal: „Nešpekuluj, Pán Boh ťa tu chcel mať, tak ťa má tu. Vydrž.“ A hotovo.

Potom ste išli rovno do Jáchymova?

Odsúdení sme boli tesne pred Vianocami, autobusom nás odviezli najprv do väzenia v Leopoldove – bola to pevnosť, po obvode sa bývalo, v strede bol elipsovité betónový dvor. Pracovali sme v dielňach – košíkárka, zámočnícka, umelecká, hospodárska a v ďalších. Po robote sme sa zišli na dvore a v šesťstupe sme chodili pol hodiny. Potom išiel každý do svojej cely cez ťažké staré drevené dvere s visiacou zámkom. Mali sme tam iba piecku, záchod tam nebol. Iba stena v kúte, za ktorou bol „žanek“, hrniec s pokrievkou, aby sa nešíril zápach. Na cele nás bolo okolo tridsať. V najprísnejšie stráženej budove boli politickí väzni, celá minulé slovenská vláda, tí, ktorých nepovešali. Jeden z väzňov, mladý dôstojník, mi na súde v Bratislave povedal, že väzni tam mali nohy v okovách. Nebohy otec mi neskôr vykladal, že v Leopoldove podplatil väzenského lekára, a ten ma poslal do nemocnice, kde ma chvíľu nechali. Ale potom išli ďalšie transporty do Jáchymova, tak asi po roku som išiel aj ja. Tam bola baňa „bez dna“.

Cítili ste hnev voči tej situácii?

Nie. Bolo vidieť, kto je veriaci. Na lágri sme už mohli chodiť „po pľacu“. Vytvorili sa rôzne skupiny a stretávali sme sa po robote. Skutoční zločinci boli možno štyria alebo piati zo sto. Jáchymov tvorilo viacero lágrov: Ústredný, Prokop, Marianka, Vykmánov –

tam bol aj kňazský tábor, Elko, a Veža smrti, kde sa triedila uránová ruda. Spával som od nej asi dvadsať metrov. V kňazskom lágri sa Slováci združovali okolo profesora Hanusa zo Spiša, učil morálnu teológiu. Sedeli sme medzi posteľami a on z hlavy prednášal. Veľmi múdry človek. A Česi mali profesora Zvěřinu. Pred tým prednášal na Karlovej univerzite. V lágroch boli aj donášači, ale to sa vedelo, takých nepustili medzi seba, ten tam nemal šancu.

Aký tam bol duchovný život?

V kňazskom lágri sa v nedeľu dopoludnia slúžila omša. Jeden z nás vždy stál na rohu baraku a dával pozor, lebo niektorí strážcovia chodili kontrolovať. Na Vykmánove boli lazaristi. Jeden z nich, Janko Havlík, ktorý má byť vyhlásený za blahoslaveného, napísal spamäti hlavné časti omše v latinčine. Na toaletný papier. S tým som sa modlil so svojimi skupinami v nedeľu. Sedeli sme na priekope a robili sme sa, že sa rozprávame. V jednom z iných lágrov som našiel vo svojom slamníku knižku Nasledovanie Krista, tú som si schovával a občas som si z nej tajne čítal. Potom sme si odtiaľ čítali spolu s inými. Chytil nás pri tom veliteľ. „Čia je to knižka?“ Mali sme veľké šťastie. Jeden pán, čo sa s nami modlil, pochádzal z toho istého kraja, ako veliteľ. A ten to vzal na seba: „Moja.“ „No, poďte.“ Zobral ho so sebou, ale nič sa nestalo. Inak by sme skončili dakde v korekcii. Keby som bol povedal, že som tú knižku našiel, nebol by mi veril. (smiech) Našťastie to bol jeden z najlepších veliteľov. Boli takí, čo sa vyžívali, keď robili iným zle. Jeden sa raz opil a po robote nám rozkázal: „Nástup a behom“ - od jedného konca plácu na druhý. Ako vojaci. Ja som bol mladý, mne to tak nevadilo, ale starší len ťahali nohy za sebou. Potom prišiel nový. Na každom lágri bola obrovská jama s vodou, aby sme mohli hasiť drevené baraky, keby prišiel požiar. Nový veliteľ nechal túto nádrž vyčistiť a mohli sme sa kúpať. To bola oáza. Záležalo na človeku.

Ako pokračoval život po väzení?

Keď ma pustili, vážil som asi štyridsaťpäť kíl. Kost' a koža. Mal som „špatný“ žalúdok už vtedy. Dostal som dvesto korún a v meste som si kúpil nový „ancúg“, lebo ma prepustili v montérkach. Pod chvíľou som sa obzeral, či nikto nejde za mnou. Konečne na slobode, to bol dobrý pocit. S kamarátom sme chceli prespať v nejakom hoteli, vlak išiel až ráno, ale všade chceli legitimáciu a my sme mali

len prepúšťací lístok z väzenia. Nikde nás neubytovali. Prespali sme na stanici. Keď som prišiel domov, moja najmladšia sestra mala štyri roky, narodila sa, keď som bol zatvorený a nepoznala ma. Pýtala sa: „Mamka, kedy ten chlop už pôjde preč? A mamka: „Veď to náš Jožko.“ (smiech)

Kedy ste začali uvažovať nad kňazstvom?

To sa s človekom tak nieslo... Ale nebolo východiska. Keď ma pustili z basy, tak som hneď nastúpil do pražského seminára, fakulta sídlila v Litoměřiciach. Podarilo sa tam prepašovať moje papiere, ale po roku ma objavili. Zavolať si ma rektor, dal mi index a povedal: „Prišli z ministerstva, musíme ťa prepustiť.“ Tak som musel odísť. Kamaráti kňazi mi hovorili, aby som sa oženil, že to bude dvesto rokov trvať – „ani kňaz, ani ženatý nie si, nemáš nič.“ Tak som sa ako 35-ročný oženil. Dovtedy ma sledovali. Všade, kde som bol. Študoval som diaľkovo stavebnú školu a potom na Stavebnom inštitúte. Keď som prišiel na stavbu, o krátky čas už vedeli, že som tam. Jeden môj stavebný dozorca sa ma pýtal: „Čo máš s tajnými?“ „Prečo?“ „Pýtali sa na teba.“ Ja som sa tváril, že neviem. Keď som sa oženil, už o mňa nemali záujem.

Číže ste pracovali ako stavbyvedúci.

Áno, prišiel som na riaditeľstvo, dali mi štos papierov, povedali, že mám týždeň na naštudovanie. Celý život som študoval. Keď som prišiel na skúšku z mechaniky, tam boli skaláry, vektory, a skúšajúci sa ma pýta: „Čo ste študovali predtým?“ „Teológiu.“ „To vidieť.“ (smiech) Musel som sa preorientovať. Ja som v tých stavebných plánoch žil, v noci sa mi o nich snívalo. Teraz som musel všetko o stoosemdesiat stupňov otočiť. V Košiciach som za komunizmu robil obrovský bazén s oceľovou konštrukciou. Mali sme tam kontrolné dni. Vtedajší primátor Košíc Schuster, neskorší prezident, chodil na kontrolné dni. Prichádzali tam zo strany, z krajského výboru, z podniku, môj direktor, ja som im musel referovať, lebo som to mal na starosti. Raz sa mi dalo kýchnuť. Vytiahol som rýchlo z vrecka vreckovku, mal som tam aj ruženec a ten mi vypadol rovno na stôl pred primátora. Poutierať som si nos a ruženec som vložil späť. Bol som zvedavý, aká bude reakcia. Ale nikto ani slovo nepovedal. Keď sme stavali kúpeľný dom v Dudinciach, cez týždeň padol nejaký sviatok, a tak sme so ženou išli cez pole do kostola

v Hokovciach. Cestou sme stretli hlavnú sestru z kúpeľov s mužom. Tak sa pýtame: „Kam idete?“ „Na prechádzku. A vy?“ „My tiež na prechádzku.“ Tak sme išli, až sme pekne prišli do kostola. Takto sme sa tak „odkryli.“ Potom sa aj viac ľudí odvážilo prísť na omšu.

Vnímate nejaké výhody v tom, že ste kňaz, ale zároveň ste zažili aj manželský, rodinný život?

Nemám toľko pokušení, ako moji kolegovia. Manželstvo nie je med lízať.

Ako reagovala vaša rodina, keď ste im po revolúcii povedali, že sa chcete stať kňazom?

Bol som vdovec, dcéry mi povedali, že je na mne, ako si zariadim život. Keď som odchádzal do kláštora, niektorí mi hovorili: „To nevytrimeš v kláštore“ a ja im hovorím „Keď som v Jáchymove vydržal, tak aj v kláštore vydržím.“ Nebolo to nič nové – vstávať ráno, udržiavať poriadok. Človek to má v krvi.

Kde ste študovali teológiu?

Po revolúcii som študoval už priamo v Prahe na Karlovej univerzite. Dekan fakulty bol môj niekdajší spolužiak.(smiech)

Mali ste trochu protekciu?

Robil som uňho skúšku z dogmatiky, tak ma tam obracal... Potom mi hovorí, vieš, tamto si ešte preštuduj a príd' ešte raz.

Výhodil vás?

Výhodil ma. Druhý spolužiak prednášal morálku. Ten chodil som mnou do tej istej triedy, kamaráti sme boli. Hovorí: „No ale to nie je na jednotku. My sme moralisti, musíme dať, ako patrí.“ Napísal mi dvojku. (smiech)

Takže vám nič neodpustili.

Nie, nič. Povedali, že to je už staré, čo som sa kedysi učil, treba to obnoviť.

Ako ste sa dostali k tešiteľom?

Keď som dával do poriadku vežu na Dóme v Košiciach, ekonóm na biskupstve mi povedal, že v Marianke je dom, s ktorým majú

nejaké problémy, či by som sa na to nepozrel. Jedni ho chcú zbúrať, druhí obnoviť. On sa poznal s predstaveným. Vtedy som prvý raz počul o tešiteľoch. Všetko sme to prehliadli a sľúbil som predstavenému, že to budem dozorovať. A že mám teologické vzdelanie a chcem k nim vstúpiť. On potom vzal moje papiere k arcibiskupovi Sokolovi. Keď som tam prišiel druhýkrát, povedal mi: „Zajtra môžete nastúpiť. A do roka budete vysvätený.“ Do roka som chodil na nižšie svätenia na arcibiskupstvo. V Marianke mi dali kanceláriu, chodil som len na spoločné modlitby a po vysviacke som ráno slúžil omšu. Potom som sa musel venovať práci – tri roky trvalo, kým sme ten exercičný dom dali dohromady. Keď nám vrátili kláštor v Zlatých Moravciach, prišiel som sem. Bývalý režim tu urobil detskú nemocnicu, bolo z nej treba znova urobiť kláštor. Menili sa všetky strechy, všetko bolo „plané“. Kúrenie, elektriika. Bolo treba upraviť okolie. Vnútri boli sklenené priečky.

Ako to robíte, že ste tak dlho aktívny?

Ráno sa človeku niekedy nechce vstať, ešte by vydržal spať, ale nie, treba ísť do roboty. Mohol by som si povedať, že už nerobím, ale chýbalo by mi to. Vždy prosím Pána Boha, žeby mi dal toľko síl, aby som mohol ešte robiť. Kedysi, ešte v civile, bolo tej roboty strašne veľa. Hovoril som si: „Kedy sa to už pominie, ráno vstávaš, večer líhaš a furt len tá robota a robota. A keď boli malé deti,

bolo treba chodiť s nimi na krúžky, žena bola ešte v robote – mala pacientov. Denne to bolo treba sklbiť, človek bol furt v behu. Kto má deti, vie, čo to všetko obnáša. Každý deň spravím štyridsať až päťdesiat drepov, potom cvičím s rukami, krkom. A okolo pol hodiny si večer pochodím vonku, inak by som nemohol spať. Mám taký žobrácky žalúdok, vtedy mi aj lepšie pretrávi.

Čo považujete za najkrajšie chvíle vo svojom živote? A ktoré boli pre vás najťažšie?

Najťažšie bolo vtedy, keď bol nejaký úraz na stavbe. Bol som za všetko zodpovedný. Raz za mnou prišla bezpečnosť, zobrali ma zo stavby. „Roztrhli ste medzinárodný kábel Moskva-Praha.“ Našťastie sa ukázalo, že nebol zakreslený v projekte, lebo to bolo tajné. Tak sa to utúlalo. Mal som aj smrteľný úraz na stavbe – tiež ma vtedy vyšetrovali, kde sa stala chyba. Ale všetko sa nedá zabezpečiť. To boli také tvrdé chvíle.

A najkrajšie?

(smiech) Tak, keď ma vysvätili za kňaza. To bolo najkrajšie, áno. Boli všelijaké chvíle v živote, ťažšie aj ľahšie. Ale nikdy som nemal myšlienku niečo si urobiť, ani som nikdy necítil zášť k inému človeku. Práve v tých najťažších chvíľach rástla v človeku viera.

Máte nejaký „odkaz“ pre ľudí, ako prežiť zmysluplný život?

Človek by mal pochopiť, že tu nie sme na dovolenke ani na rekreácii, „trable“ a kríže sú súčasťou života, to sa nedá odstrániť. Aj keď máme vysokú životnú úroveň, techniku. Ale problémy sú v nás, v živote, v rodine. Stále s tým musíme narábať. Treba prijať svoj život taký, aký je, samozrejme, máme rozum a slobodnú vôľu, aby sme veci riešili, aby sme sa snažili, aby sme veci zlepšovali, ale má to svoje hranice, za ktoré už nedokážeme ísť. Tam je to už Božia záležitosť. Prežili sme komunizmus, jedni vyšli hore, iných stlačili dole, každý bude raz za seba zodpovedať, v akých podmienkach bol, ako sa zachoval. Máme svoje slabosti. Povieme, koľko bolo tajných, čo donášali, čo škodili ľuďom, ale tak si myslím, keby na mňa robili nátlak, aby som donášal, neviem, či by som obstál alebo nie. Len tak človeka odsúdiť... to nejde. Každý máme svoj život, každý ho žijeme ináč, jedine Pán Boh to spravodlivo rozlíši.

Prevzaté z časopisu Farník

Ani mi nepovedali, že dnes už mám osemnásť

Ján Hospodár

Narodil som sa keď sa „bandurky“ - zemiaky brali 30. septembra 1952. V dnešnej dobe už sú už dávno vybrané, klíma sa mení, žiaľ. Vlastne som sa ani nenarodil, ale babka ma chytila do zástery, ako mi to často rozprávali (smiech). Mali sme malé gazdovstvo ako to bolo na dedine zvykom a moja mamka z poľa dobehla domov, aby mi dala život. Bol to ťažký život, lebo postupne sa nás narodilo 7 detí, sedem hladných krkov a okrem jedla bolo potrebné aj ošatenie, školské potreby atď. Otec bol robotník bez vzdelania, no bol veľmi šikovný na mechaniku a opravil všetko, čo mu prišlo pod ruku. Ako vojak bol zaradený k PTP

Ján Hospodár ako vojak

z dôvodu, že jeho strýko emigroval za prácou do Ameriky. Jeho slabosťou však bol alkohol, ktorý produkoval časté hádky a neraz z toho boli aj bitky a úteky z domu. Takto sme žili až do doby, kedy sa otec po častých „odbehnutiach“, k iným ženám nakoniec domov už nevrátil a nechal nás napospas osudu a na starosti našej mamke. Chuderka, veľmi sa musela obracať, aby sme neboli hladní a bosí, lebo otec neplatil výživné vôbec alebo iba zopár korún občas... Neexistovala žiadna pomoc od štátu a tak ostávalo iba ... pomôž si človeče...

Keď som dokončil základnú školu ako najstarší syn, tak som odišiel na učilište za vodoinštalatéra. Po roku som dospel k záveru, že vlastne už všetko potrebné viem a dokážem robiť fušky, aby som pomohol mamke s peniazmi. Odišiel som zo školy a zamestnal som sa na miestnom JRD ako zavozník a popritom som si privyrábal vodárčinou. Pomoc to pre mamku bola, no prišiel rok 1968, Rusi,

tanky, strach a beznádej a s ňou ničivý pocit, že je koniec už aj tak pofidérnej slobody a možnosti slobodne rozvíjať svoje nadanie, zdedené po otcovi.

Pochody a presuny ruských vojakov, všadeprítomných aj v neďalekom Stropkove, deprimovali neskutočne! Stávali sa akoby pánmi v našej vlasti a uberali psychickú silu. Je koniec! V tomto pociate ma utvrdila návšteva jedného komunistického papaláša z dediny (bol to vlastne vzdialený príbuzný), ktorý často chodil predtým k otcovi, no teraz, keď ho už nebolo, tak prišiel za mnou s požiadavkou, aby som mu opravil brzdy na súkromnej Volge. Súciastky doniesol, no dopredu povedal, že nič mi nezaplatí, lebo ja ho určite raz budem potrebovať v živote, lebo ON je niekto! Toto ma tak dopálilo, že som mu nakoniec nasypal kryštálového cukru do nádrže s benzínom (smiech). O tri dni mu zadrelo motor, no nikdy sa nedozvedel prečo. Auto už totiž nedal opravovať a kúpil si modernejšie. Tento papaláš niekedy dávnejšie požičiaval mamke nejaké peniaze, ale keďže stále mu nemohla vrátiť, tak sa nehanbil za to zobrať našu vychovanú sviňu, asi 150 kilovú, ktorá nás mala nasýtiť! Mamka povedala, že by za ňu dostala možno aj dvakrát toľko, koľko mu bola dlžná. Vtedy som si povedal že... Hybaj ty

Mamka s deťmi

čím skôr niekde aspoň do Čiech a neskôr voľajako sa skús dostať na západ či už do Nemecka alebo Rakúska.

Rozlúčili sme sa doma s tým, že budem posilať korunky a pomôžem im... Sadol som na vlak v Prešove a vystúpil v Prahe. Už na stanici som videl plagát, že Metrostav prijíma robotníkov na stavbu metra. Prijali ma. Po krátkom čase som sa dostal k tesárovi a robil som s ním debnenie pre betonáž. Platovo to nebolo bohviečo, no lepšie ako na Slovensku. Tam som sa po čase zoznámil s jedným mladým chlapcom a ten sa mi medzičasom zdôveril, že by chcel emigrovať tiež.

Po čase (bol august roku 1970), bolo mi necelých 18 rokov, sme si urobili plán na útek z ČSSR do Rakúska. Všetko sa nám zdalo úplne jednoduché s kúskom šťastia. Vyrazili sme iba s ruksakom na chrbte a v ňom zopár rožkov, paštéta a turistická mapa... Keďže on pochádzal z Českého Krumlova, tak sa zastavil ešte doma. Povedal mi, aby som ho počkal za mestom, že do hodinky príde za mnou. Neprišiel ani za hodinu ani za štyr i. Nevedel som, kde býva, takže som za ním nemohol ísť a zistiť, čo sa stalo. Rozmyslel si to. Asi sa bál alebo ho odhovorili doma. Odišiel som stopom sám smerom na jazero Lipno. V mape som si prezrel najbližšie hraničné pásmo a v noci vyrazil k drôtom.

Tma bola, že som pomaly nevidel na meter a tak som sa praskotom pod nohami pri Hornom Dvořišti približoval k hranici. Iba hmatom som rozpoznal nejaký plot potom kúsok nič a zase ďalší plot... Vtedy som si už bol istý že som v Rakúsku. Dokonca som videl nejakú dedinu. Neskutočná radosť sa nedala ani opísať... Ufff dokázal som to! Zrazu obrovské svetlo spoza chrbta a ďalšie neskôr spredu! Vtom už som začul brechot psov a povely: „Stoj! Ruky hore!“ Cvakot samopalov, výstrely v dávkach do vzduchu, urážlivé pokriky, nadávky... Myslel som si, že v tejto chvíli zomriem buď zo zmiešaniny strachu, zúfalstva, sklamania alebo ma možno najskôr určite zastrelia.

„Kto si? Čo tu robíš? Kde si sa vybral? Slobody sa ti zachcelo?!“ Medzitým už dorazil k nám vojenský džíp.

„Nástup si do džípu ! „

Neskutočne dlhé vypočúvanie na posádke, napriek môjmu tvrdeniu že som zabľúdil a chcel som iba ísť na Lipno...

Po asi štyroch hodinách ma doviezli do mesta Kaplice do kasárni a tam sa procedúra zopakovala, len už som bol označený za „kopečkára“ a eskortovali ma do Českých Budějovic do basy. Nejaký vojak

mi povedal, že tie ploty bola lesnícka škôlka, nie hraničné drôty. Neviem, ako sa to mohlo stať, že som sa tak domotal. O drôtoch na hranici som nevedel úplne nič, ako vyzerajú, ani ďalšie vecí o zabezpečení hranice. Nič im však nebránilo ma aj tak označiť za kopečkára.

„Tu máte mladého vtáčka „kopečkára“. Podťte si po neho!“ povedal veliteľ eskorty pri zazvonení na bránu. Spísali nejaké papiere, zobrali mi odtlačky prstov a odfotografovali ma z dvoch strán.

Tu práve začala etapa môjho života, o ktorej som dovtedy ani netušil, že toto niekedy zažijem.

„Vyzleč sa! Úplne donaha, ty hovädo! Obleč si toto!“

Hodili mi nejaké handry na oblečenie a poslali ma do sprchy s dozorcom. „Máš nové mäso, kámo“ povedali mu. Toho zaujímal iba jeden bod na mojom tele a jeho pohľad hovoril za všetko... nekonečne uštipačne omieľal: „Ty môj mladý býčok“ Môžem si ho odmerať?!“

Po tomto trapnom zážitku má odvieďli do väzenskej cely.

Dúfal som, že budem mať aspoň chvíľku pokoj a budem mať čas aspoň rozmýšľať, čo ďalej a ako sa z tohto dostať von.

V cele však bolo asi šesť ďalších väzňov. Starší, dokonca starí a ja sám jediný mladistvý, ešte nedospelý. Hneď to vedeli aj okomentovať... „Mláďa nepočúvalo rodičov, čo?!“ „Komu si čo šlohol?!“ „No čo? Priživníctvo?“ Aký paragraf?!“ „Nehovor! Sám a zo Slovenska?“

Dym v cele by sa dal krájať a celý deň a dennodenne sa tam nič iné nerobilo, iba osieval sa tabak cez sito, robili sa cigarety a nadávali na život spoluväzňov a provokovali konflikty iba pre debaty. Točili sa väčšinou okolo svojich kriminálnych zážitkov, z ktorých ma mrazilo. Samozrejme, že výsluchy ŠtBákmi boli aj tu. Potrebovali ma zlomiť a donútiť ma sa priznať, že nenávidím socialistické zriadenie. Vychádzky boli spoločne a iba v budove po chodbe dookola, asi pol hodiny denne. Jedlo bolo niečo tajomné, bezmenné a neraz nekonzumovateľné, niekedy odporne páchnuce, aj keď sa na jedlo nemá hovoriť takto.

Tam som bol asi mesiac a potom ma previezli do Prahy na Ruzyň. V tejto väznici som bol najdlhšie z celej doby väzby a to asi tri mesiace. Nekonečné vyšetrovanie, šikanovanie bacharmi, väzňami bolo na dennom poriadku. Mám však na túto väznicu aj milú a zaujímavú skúsenosť. Stretol som sa tam na vychádzkach vonku vo vyhradených priestoroch (kruh rozdelený múrom v tváre syra Karička) pod vežou s bacharmi so samopalmi s Václavom

Havlom, on jediný mal na krku šál a na rukách rukavice... „Kto to je“ - spýtal som sa. Že vraj stará páka... hovorili. Nič mi to v tej dobe nehovorilo. Až po roku 1989 som zistil, že kto je Václav Havel. Tam som zažil toľko ponižovania, psychického teroru, nočného budenia rámusom, ktorý robili bachari iba tak pre svoju radosť... bitky v sprche, kde si podali vytipovanú obeť a mlátili ju plátenými vreckami, naplnenými pieskom, aby nezostali stopy... Aj ja som niekoľkokrát vyfasoval, no iba pendrekom kvôli spevu v cele a kvôli posielaniu a prijímaniu „koňa“ s tabakom (tajná pošta na špagáte cez okno). Na súdnom konaní v Kutnej Hore padol rozsudok v mene republiky, že sa odsudzujem na 6 mesiacov nepodmienečne v 2. naprávnej skupine s nástupom výkonu trestu v leopoldovskej väznici. Suché konštatovanie mojej obhajkyne, že mám byť rád, že nemám ešte 18 rokov, lebo ináč by som v base zhnil, ma vôbec neprekvapilo, lebo ona ma neobhajovala, ale skôr sa snažila, aby ma náhodou neoslobodili. „Polovicu už máš odsedenú, tak šuchaj nohami a mlč“ - povedala mi na môj protest. „Ja by som ti dala viac, ver mi! Si nebezpečný pre socialistickú spoločnosť!“

Po súde zase eskorta na Pankrác. Tam asi týždeň pobytu v zaužívanom terore a potom zastávka na jeden deň Ilava a nakoniec cieľ Leopoldov.

Z celkového trestu mi zostalo odsedieť, vlastne odrobiť asi 2 mesiace. Bol som zadelený do sekciu Kovošrotu, kde sa triedil kovový odpad v podobe drôtov. Izolovaných aj holých bez izolácie. Brigadirom, tj. vedúcim na pracovisku, bol zhodou okolností jeden pán zo Stropkova, ktorý u nás v dedine vykradol trezor s peniazmi, určenými na bilanciu v JRD, ktorá mala byť rozdaná členom. Hneď mi bolo ľahšie, lebo mi umožnil vybrať si k spracovaniu váhovo ťažšie kusy drôtu, lebo denne sme mali vytriediť asi 40 kg čistej váhy kovu. Používal sa na to nôž na olúpanie izolácie a potom to bolo potrebné pozbíjať kladivom do tvaru kocky. Aspoň niečo pozitívne (smiech). Na cele nás bolo asi 40 ľudí a veliteľom izby bol človek, ktorý zabil svoju manželku sekerou. V prvé dni som skoro oka nezažmúril v obave o život. No, zážitok, ktorý nevymaže nik z mojej hlavy, keďže som bol, neviem z akých príčin, nezaraďený do druhej naprávnej skupiny, ale do tretej medzi najťažších väzňov. Aj tu sa diali veci, ktoré hraničili so zdravým rozumom a písať o tom detailne by bolo až nezverejniteľné, no modlil som sa každý deň a Pán Boh ma ochránil. Ušlo sa mi však aj zopár kopancov či

zaúch... aj od dozorcov aj väzňov, prežil som však, aj keď nikdy mi to nikto nevymaže z mojej hlavy...

Toto však bola iba jedná zo skúšok v mojom živote... Tá ďalšia nastala po prepustení na „slobodu“.

Konečne vo vlaku a cesta domov na východ Slovenska. Bol som nesmierne opojený pocitom, že nikto ma nesleduje, neriadi, nebuzeruje. Sedel som v kútiku kupé vlaku a už som si len skladal narýchlo plány ako ďalej žiť a kde sa zamestnať. Ľudia v mojej blízkosti iba zazerali, že som ostrihaný dohola a jeden pán sa ma dokonca opýtal, či idem z basy. Povedal som mu pravdu a hneď som videl ako sa prisediači zamrvtli a odtiahli odo mňa ďalej. Veľmi mi z toho bolo smutno, až som na chvíľku zatúžil byť naspäť vo väzení medzi rovnocennými. Mamka ma doma privítala veľmi srdečne aj so súrodencami a našim debatám nebolo konca kraja. Iba si vždy vyčítala, že všetko to bolo iba kvôli mojej snahe jej pomôcť. Ľudia z dediny ma však nazývali kriminálnikom a vyhýbali sa mojej prítomnosti. Nemal som iba zopár kamarátov, ktorí mi to nedávali za zle, že som bol v base iba pre to, že som chcel zmeniť svoj život a situáciu v rodine. Nedávali tomu žiadny politický podtón. Nastala však doba sa zamestnať, lebo po troch dňoch by som mal na krku ŠtB a obvinenie z príživníctva.

Obiehal som všetky možné závody v okolí, no po zistení, že som čerstvo prepustený z väzenia, ostali predomnou dvere všade zatvorené. Keďže som sa musel nahlásiť aj na Verejnej bezpečnosti, že som už doma, tak tam mi povedali, že zavolajú na JRD v mojej obci, aby mi niečo dali k práci. Dali mi možnosť pracovať ako závozník, keďže som to tam robil aj pred väzením a šofér S5T bol so mnou spokojný. A tak sme vozili tehly, štrk, cement atď. za veľmi biednu mzdu.

Vyslobodenie prišlo v podobe povolávacieho rozkazu k nástupu na základnú vojenskú službu 1.10 do Čiech do mesta Rakovník k tankistom. Pri odvode mi povedali, že ako politicky nespohľivá osoba tam budem mať čas a možnosť si uvedomiť svoje miesto v spoločnosti a prejdú na tam všetky figle a pikle. Vo vojenskom útvare mi bolo pri každej príležitosti otrepané o hlavu, že som niktoš a potrebujem stály dohľad a buzeráciu, aby zo mňa urobili chlapa.

Zdravotné problémy po väzení, práca v mraze v Kovošrote, ťažká fyzická práca závozníka, zlá životospráva dali o sebe vedieť a tak som sa dostal po dvoch mesiacoch vojenského drilu do

Ústrednej vojenskej nemocnice v Prahe, kde mi zistili chronicky zápal ľadvín a močových ciest a odporúčali ma prepustiť do civilu. Stalo sa, že po 4 mesiacoch a 16 dňoch som opustil tento blázinec, v ktorom bolo viac politiky a buzerácie ako užitočných vecí pre výcvik pre boj s „nepriateľom zo západu.“ Bližšie podrobnosti snáď pozná každý kto absolvoval vojenskú službu.

Opäť nastalo peklo so zháňaním nejakej práce. Do JRD ma nezobrali, že vraj už nemajú voľné miesto. Po niekoľkých strastiplných dňoch hľadania konečne som sa zamestnal opäť ako závozník v Štátnych lesoch v Stropkove.

Každý deň kolotoč naložiť 50 až 80 metrov kubických veľmi často surovej na hrubo poštiepanej metrovice a samozrejme aj zložiť. Boli sme na to dvaja závozníci a šofér. Tri roky tejto lopoty v daždi, mraze, aj pri pekote slnka, už za trochu lepší peniaz ukončila správa od môjho strýka, pracujúceho v Kovo - Dreve v Stropkove, že môžem tam prísť pracovať na jeho miesto vozíčkara. On mal odobratý vodičský preukaz za nejaký priestupok na nákladné autá, preto robil vozíčkara. Preukaz mu dali naspäť, tak chcel ísť na pôvodné miesto. Veľmi som sa potešil, lebo to už bola práca bližšia môjmu technickému zmysľaniu. Zobrali ma bez nejakých väčších problémov, keďže tri roky bez negatívneho hodnotenia z predchádzajúceho zamestnania zavázili pozitívne. Pracoval som ako včelička, lebo ma to bavilo. Toto som robil asi dva roky a medzitým som sa aj oženil.

Jedného dňa za mnou prišiel riaditeľ firmy, či nechcem ísť pracovať do dielne k strojom, lebo on má zistené, že mne nebude robiť problém na niečom robiť. Nedal som sa dvakrát prosiť (smiech), veď dávno som po tom túžil.

Hneď dokonca v prvý deň už som dostal pochvalu, že toto nedokážu ani starí fachmani, čo ja. Podal som niekoľko zlepšovacích návrhov za symbolickú odmenu a začali po mne poškľuovať spolupracovníci ako po „nebezpečnom,“ rivalovi bez vzdelania. Keď sa to dostalo k ušiam riaditeľa, tak ten hneď našiel riešenie a navrhol mi, že ma pošle do školy do Bardejova urobiť si popri zamestnaní papiere ako sústružník.

Skúšky som urobil s jedinou trojkou z ekonomiky a organizácie, ostatné jednotky (smiech). Myslel som si, že všetko týmto je vyriešené a budem mať pokoj od každého. No začalo sa to celkom nevinne tým, že asi tri roky po sebe som bol vyhodnocovaný ako

vzorný pracovník, neskôr najlepší pracovník... Svokra ma každý deň zdravila cestou do práce, lebo som visel na tabuli cti pri chodníku... (smiech)

To si už však všimli súdruhovia KSC z okresu a začala spríska výčitiek k funkcionárom KSC v závode ako mohli dopustiť, že ja nešťaník som takto hodnotený. Predsedom ZO KSC v závode bol šak jeden milý pán od nás z dediny, ktorý chodil do cerkvi, keď bola služba aj každý deň a keď bola trikrát, tak tam bol trikrát (smiech).

Nezná revolúcia ukázala svoju silu aj u nás, či už meste alebo vo firme, kde som pracoval. Okamžite, keď to začalo, som vstúpil do Akčného výboru VPN v meste a založil som aj klub VPN v závode. Zúčastnil som sa odvolávania a výmeny všetkých politicky dosadených funkcionárov v meste, okrese v závode. Zúčastnil som sa ustanovujúceho snemu VPN v Bratislave a neskôr som bol kooptovaný za poslanca ONV vo Svidníku, ktorý po pol roku bol zrušený.

V závode, kde som pracoval, sme vymenili niektorých ľudí a nový riaditeľ ma poveril špeciálnou úlohou na vývoj strojov pre drevovýrobu. Podarilo sa mi v súčinnosti s kamarátom osobne vyvinúť pásové brúsky a rozmetacie pily, na ktoré som osobne vypracoval aj výkresovú dokumentáciu a následne riaditeľ zariadil atestáciu cez STU a rozbehla sa výroba s dosť dobrým výsledkom predaja.

Tu by snád som mohol skončiť s osobným zhodnotením svojho životného príbehu, pretože ďalej nasledovali ďalšie sklamanie pri mojej novootvorenej živnosti. Pocítil som napriek domnelej demokracii, že ľudia sa nemenia, iba systémy (smiech, ale cez slzy)... Iba jeden postreh a končím. Jeden bývalý minister stavebníctva ma dostal nevyplatením záväzkov skoro na dlažbu.

Systémy sa menia, no ľudia zostávajú... Ideme zachraňovať topiace sa mača a prekročíme nevidiac bezvládneho človeka na brehu...

Napriek všetkému iba holé konštatovanie... Minulý systém bol obľudný vo všeobecnosti, no nemôžeme plošne obviňovať z toho každého bez rozdielu so zatrpknutosťou bojovníka proti nemu.

Odpustil som každému, kto mi ublížil a verím, že ešte aj ja sa dožijem lepšej spravodlivosti v spoločnosti a lásky, nezávisti, dobroprajnosti medzi ľuďmi.

Zo svadobnej cesty do väzenskej cely (Karol a Margita Belicovci)

Marta Glossová

Ing. Karol Belica sa narodil 1. 11. 1921 v Dolných Orešanoch. Vyštudoval strojnú inžinierstvo a 2. 7. 1950 sa oženil s Margitou Kočerhovou, narodenou 29. 5. 1925 v Strážskom.

V auguste 1950 ich oboch odsúdili na trest odňatia slobody a prepadnutie majetku

v procese s Rudolfom Komanderom a spol. Margita Belicová bola väzená 2,5 roka v Rimavskej Sobote, Karol Belica 6 rokov v Jáchymove. Obaja boli neskôr rehabilitovaní v plnom rozsahu. Dňa 1. 11. 2021 uplynie 100 rokov od narodenia Karola Belicu.

On spod Malých Karpát, ona zo Zemplína. Zoznámili sa v Bratislave ako vysokoškoláci. Necelé dva mesiace po svadbe ich oboch odsúdili na niekoľkoročné väzenie – Gitu poslali medzi vrahyne a prostitútky, Karola do jáchymovských uránových baní. Komunistický režim zobral manželom Belicovcom najlepšie roky spoločného života.

Karol Belica pochádzal z roľníckej rodiny. Hoci žili v skromných podmienkach malokarpatskej obce Dolné Orešany, väčšina zo 14 súrodencov sa dostala k vysokoškolskému štúdiu. Zásľuhu na tom mala najmä ich matka Terézia, ktorá mala pôvod v zámožnejšej rodine a medzi jej príbuznými sa vyskytli aj advokát či zubný lekár. Veľký význam však vzdelaniu pripisoval aj Karolov otec František, hoci sám pochádzal z chudobných pomerov. Vďaka jeho schopnostiam a úsiliu sa mu v priebehu rokov podarilo vybudovať pomerne veľké

hospodárstvo. Svojim deťom v školskej dochádzke nielen že nebránil, ale sa do nej aj aktívne zapájal – napríklad ako člen školských samospráv.

Finančne podporovať toľkých študentov však nebolo ani v jeho možnostiach. Súrodenci si teda počas svojho štúdia pomáhali navzájom. Kľúčovú rolu zohral najstarší brat Ignác, ktorý vyštudoval ako prvý a stal sa kňazom. Svojich mladších súrodencov podporoval aj materiálne – aby mohli ľahšie dochádzať do škôl v Trnave, v istom období uňho na fare bývali až piati, pre čo jeho farníci nie vždy mali pochopenie. Aj vďaka nemu vyštudovali meštianky, gymnáziá, až sa dostali k univerzitnému štúdiu – farmácie, jazykov, lesného inžinierstva, techniky či práva. Karol, ktorý

bol v poradí siedmy, sa rozhodol pre štúdium strojného inžinierstva. Margita Kočerhová, alebo Gita, ako ju volali jej štyria súrodenci, pochádzala z východoslovenského mestečka Strážske. Matka im zomrela pomerne skoro, takže sa životom pretĺkali ako polosiroty. Napriek tomu bolo aj v tejto rodine vzdelanie veľmi dôležité. Po absolvovaní klasického gymnázia v Michalovciach sa všetky štyri sestry aj jediný brat Cyril postupne presťahovali na západné Slovensko. V Bratislave hľadali prácu i vzdelanie. Gita sa zapísala na filozofickú fakultu, na štúdium ruštiny a nemčiny.

Vysokoškolský život bol v období druhej svetovej vojny náročný, no pestrý. Bratislava bola v tomto období jediným mestom na Slovensku, ktoré ponúkalo možnosť vysokoškolského štúdia. Študentov bolo len niekoľko tisíc a mohli si vybrať právo, medicínu, humanitné či prírodné vedy na Univerzite Komenského, ktorá vtedy

niesla názov Slovenská univerzita. Študovať tiež mohli komerčné inžinierstvo, katolícku či evanjelickú teológiu alebo technické odbory. Hrôzy druhej svetovej vojny sa väčšiny bratislavských vysokoškolákov spočiatku dotkli len nepriamo, keď z posluchárni zmizli ich spolužiaci i učitelia českej či židovskej národnosti. V rokoch 1944 a 1945 však viacerí vojnu zažili aj na vlastnej koži: niektorí vysokoškoláci sa zapojili do Slovenského národného povstania, iní pomáhali pri kopaní tunela pod hradným kopcom, ktorý slúžil ako núdzový protiletectký kryt. Bombardovanie mesta, ktorého cieľom bolo zničenie rafinérie Apollo, priamo pocítila aj Gita a jej sestry. Otrasy poškodili ich byt, v ktorom v tom čase našťastie nikto nebol. Na svojom mieste zostal jedine obraz Matky ustavičnej pomoci, ktorý si po celý život na pamiatku tejto udalosti veľmi vážili. S výnimkou týchto dramatických udalostí však bol bežný život vysokoškolákov síce skromný, no naplnený štúdiom a čulým spoločenským životom. Študenti bývali na privátoch a tí šťastnejší aj na prvých internátoch: dievčatá v menších ubytovniach v meste či v novom internáte v Horskom parku, chlapci na Svoradove, Štefánikovom domove a neskôr aj v novom internáte Lafranconi. Stretávali sa v posluchárňach, v tradičných viechach na Vysokej ulici, na zoznamovacích večierkoch u zámožnejších príbuzných, na predchádzkach v Horskom parku. Niekde tu sa zoznámili aj Karol a Gita.

Koniec druhej svetovej vojny priniesol aj obnovenie Československej republiky. Roky 1945 – 1948 sa síce ešte niesli v duchu „relatívnej demokracie“, no predstavitelia komunistickej strany už v tomto čase veľmi ostro vystupovali voči všetkým, ktorí sympatizovali s predchádzajúcim režimom alebo nesúhlasili s tým novým. Túžba po zachovaní slovenskej štátnosti či kritika komunistických politikov sa nálepkovala ako „ľudáctvo“. Otvorené politické postoje či spolupráca s vznikajúcim zahraničným odbojom sa tak stávali veľmi nebezpečnými. Dôležitou oporou exilového odboja boli viacerí slovenskí vysokoškoláci. Ovládali cudzie jazyky, neviazali ich záväzky a v období pred rokom 1948 sa s ľahkosťou pohybovali medzi Československom, Rakúskom či Talianskom. Medzi najznámejších patria Rudolf Komandera či Jozef Vicen, no viac alebo menej s nimi spolupracovali aj mnohí ďalší. Hoci o svojej mladosti takmer nerozprávali a archívne pramene sú tiež pomerne striedme, dá sa usudzovať, že sa v týchto kruhoch pohybovali aj Karol a Gita.

Nepříjemnosti na seba nenechali dlho čakať. Už v roku 1946 boli obaja väzobne stíhaní, Karol musel strpieť niekoľko domových prehliadok. Gita sa koncom roka 1947 zamestnala ako úradníčka na povereníctve sociálnej spravodlivosti, no keď sa v zamestnaní dozvedeli o jej pozadí, po niekoľkých mesiacoch ju zo dňa na deň prepustili. V tom čase bola ešte formálne študentkou vysokej školy, no akčný výbor filozofickej fakulty ju po februári 1948 medzi prvými vylúčil zo štúdia.

Karol Belica úspešne zložil všetky skúšky aj štátnice. Hoci titul inžiniera získal, na papieri mu chýbal: tesne pred promóciou ho tiež vylúčili zo školy, takže si nemohol prevziať diplom. Neoficiálne mu ho odovzdal profesor Jozef Čabelka, priekopník zvárania na Slovensku, ktorý nad Karolom ako nad mimoriadne talentovaným študentom držal ochrannú ruku.

Jozef Čabelka sa do Bratislavy vrátil po štúdiách v Paríži. Zváranie bolo novou technológiou, o ktorú bol v období povojnovej obnovy veľký záujem. Čabelka sa popri pôsobení na technike rozhodol v Bratislave vybudovať Výskumný ústav zvaračský, aký ešte nebol ani v Prahe. Čerstvý absolvent Karol Belica sa mal stať jedným z jeho prvých postgraduálnych študentov. Keďže sa chystal oženiť, Čabelka mu dokonca v skromných priestoroch vznikajúceho „Zvaračáku“ umožnil zariadiť si provizórne bývanie pre novú rodinu. Dňa 2. júla 1950 uzavreli Karol Belica a Margita Kočerhová manželstvo.

Ani Čabelkova ruka však nebola všemocná. Okresný národný výbor v Trnave Karolovi odmietol vydať osvedčenie o „národnej, štátnej a ľudovodemokratickej spoľahlivosti“, čo v tej dobe znamenalo neprekonateľný kádrový postih. V auguste 1950 pod vedením neslávne známeho sudcu Pavla Korbulyho vyvrcholil monsterproces s Rudolfom Komanderom a spol., v ktorom boli spolu s desiatkami ďalších obvinených – sedem týždňov po svadbe – odsúdení na trest odňatia slobody aj Karol a Margita Belicovi.

Perzekúcie komunistického režimu zasiahli aj širšiu rodinu. Gitin brat Cyril emigroval do zahraničia, čo spolu s jej rozsudkom znamenalo pre všetkých súrodencov biľag a nemožnosť doštudovať či nájsť si kvalifikovanú prácu. Väzenie zažili aj viacerí Karolovi súrodenci vrátane kňaza Ignáca. Desaťročia budovaný statok rodičov Belicovcov im priniesol označenie „kuláci“. O majetok prišli a ďalšie roky strávili v biede, v starom chátrajúcom mlyne, odkázaní

na podporu svojich detí. Jedna z Karolových sestier, právnička, si len po známosti, tiež vďaka profesorovi Čabelkovi, našla miesto ako upratovačka.

Čo zažívali Gita a Karol počas vyšetrovania či väzenia v Rimavskej Sobote a v Jáchymove, si môžeme len domýšľať z rozprávania ich rovesníkov s podobným osudom. Oni sami o tom takmer vôbec nehovorili. „Nedá sa,“ povedal neskôr Karol najstaršiemu synovi, ktorý sa ho na toto obdobie pýtal. Boli z generácie, ktorá si prežitú hrôzu niesla v sebe. Trauma bola najmä pre Karola príliš ťažká na to, aby o nej dokázal rozprávať. Kým boli deti malé, často ich v noci budil tatkov desivý krik zo sna – akoby ho mučili. „Z väzenia sa vrátil ako troska, ako úplne iný človek,“ priznala raz jeho manželka Gita. Aj deti vnímali, ako sa ho snažila chrániť pred vlastnými spomienkami, ktoré ho vždy doslova roztriasli.

Margita Belicová strávila vo väzení dva a pol roka. Spomínala, že najlepšie priateľky si našla medzi prostitútkami a vrahyňami, s ktorými trávila celé dni – každodennú prácu aj Vianoce. Keď ju začiatkom roka 1953 prepustili, rok čo rok písala žiadosti o prepustenie alebo aspoň o návštevu svojho manžela. Neúspešne. Až v roku 1956 mu prezident udelil milosť, ktorou mu odpustil zvyšok trestu.

Po šiestich rokoch manželstva tak začínali úplne odznova, nemali doslova nič. Postaviť sa na nohy im pomohla najbližšia rodina. No odraziť sa od dna vôbec nebolo ľahké. Karolove neúspešné žiadosti o zamestnanie sa podobali ako vajce vajcu: po počiatočnom záujme a preverení vždy dostal rovnakú, zamietavú odpoveď. Po čase pochopil, že prácu si musí hľadať mimo Bratislavy a mimo svojho odboru. Konečne ho zamestnala cementáreň v Stupave, spočiatku len ako údržbára.

Hoci sa im tu postupne narodili tri deti, aj Gita bola nútená takmer bez prestávky pracovať – v podradných pozíciách ako pomocná administratívna sila. Deti trávili čas v jasliach a škôlkach, občas na otcových kolenách, keď sa snažil rodine prílepiť vyučovaním matematiky a fyziky vo večernej škole pre pracovníkov cementárne. Napriek tomu bolo ich detstvo šťastné – rodičia sa im usilovali zabezpečiť všetko potrebné. Nielen jedlo a topánky, ale napríklad aj súkromné hodiny hudby, cudzích jazykov či náboženstva.

Cementárne a vápenky sa napokon stali Karolovým celoživotným zamestnaním. Zo Stupavy sa po niekoľkých rokoch presťahovali do Trenčína, kde sídlilo generálne riaditeľstvo.

Poslednou zastávkou boli Košice, kam ho poslali zabezpečovať technické vybavenie novobudovanej cementárne v Turni nad Bodvou a vápenky v Gombaseku. Po celý život tak vykonával kvalifikovanú a zodpovednú prácu, vďaka znalosti nemčiny cestoval na služobné cesty, no – s výnimkou krátkeho obdobia po roku 1968, keď bol námestníkom riaditeľa Východoslovenských cementární a vápeniek – bez funkcie. Táto krivda sa zavŕšila počas normalizácie: pred previerkovou komisiou odmietol vysloviť svoj súhlas so vstupom vojsk Varšavskej zmluvy do Československa, takže bol odvolaný z funkcie a v kariérnom rebríčku sa opäť prepadol na samé dno, čo znášal veľmi ťažko. Po každom sťahovaní si novú prácu hľadala aj Gita: po večeroch prepisovala diplomovky a po mnohonásobnom odmietnutí sa napokon zamestnala ako pomocná úradníčka mestského úradu či ako sekretárka na košickej lekárskej fakulte.

Ich tri deti sa o minulosti svojich rodičov dozvedali až postupne. Rodičia žili pre prítomnosť, o minulosti nehovorili. Svoje deti sa snažili chrániť – preto politiku komentovali striedmo a učiteľov nikdy nespochybovali. „Ak som sa mala naučiť básničku o Leninovi, mama mi pomohla naučiť sa ju perfektne,“ spomína jedna z dcér.

Napriek tomu nikdy nemali pochybnosti o postoji svojich rodičov. Do kostola sa chodilo vždy, aj keď bočnými uličkami. Rodičia kládli dôraz na výchovu, charakter, hodnoty. Najmä otec si v práci privodil aj mnohé nepríjemnosti, keďže nebol ochotný robiť žiadne kompromisy voči kolegom, ktorí – ako on hovoril – neboli solídni ľudia.

Hneď ako to bolo možné, požiadali o rehabilitáciu. „Bola to pre nich veľká, obrovská vec,“ spomínajú deti, „keď súd zrušil pôvodný rozsudok v plnom rozsahu.“ Hoci problémy v zamestnaní pretrvali aj naďalej, cítili sa aspoň čiastočne očistení.

Karolovi Belicovi, ktorý na sklonku života trpel rakovinou pľúc, chorobou z povolania spôsobenou rádioaktívnym prachom, veľmi záležalo najmä na poslednom procese, v ktorom boli žalované samotné Jáchymovské bane. „Ja by som bol rád, keby sa to doriešilo,“ poprosil o zastupovanie dcéru, hoci on sám už v tom čase ležal ťažko chorý v nemocnici. Súd v Příbrami mal vyniesť rozsudok 16. apríla 2002. V ten istý deň nadržanom, tesne pred ukončením procesu, však Karol Belica zomrel.

Gita svojho manžela prežila o 10 rokov. V jeseni života bola oporou svojim deťom, vnúčatám aj žijúcim sestrám. „Vítam vás

oboch” – takto zvyčajne zdravila dominikánskeho pátra, ktorý jej roky nosil Eucharistiu.

Viacerí z rodiny sa od nej snažili dozvedieť viac o minulosti, o ktorej okrem svojho manžela mohla rozprávať len ona: o skúsenostiach z väzenia; o vzťahu s bratom, ktorý ju večer pred svojím odchodom volal, aby emigrovala s ním, no ona to kvôli Karolovi odmietla; o peripetiách ich života. Niekoľko čriepkov prezradila vnučke, s ktorou žila v jednej domácnosti. No akoby sa ani nechcela vracieť dozadu. „Nechajme to už tak,“ uzavrela jedno z takýchto rozprávání.

Margita Belicová zomrela 5. apríla 2012, na Zelený štvrtok, len dva dni pred svojou poslednou žijúcou sestrou. Manželia Belicovi sú pochovaní v bratislavskom Slávičom údolí. Žádusná omša sa konala v kostole Panny Márie Snežnej v Horském parku, na miestach, kde sa ich spoločný príbeh pred desaťročiami začal.

Alexander Schlesinger

Juliana Bilačičová

Môj otec Alexander Schlesinger pochádzal z robotníckej rodiny, narodil sa v roku 1927 v Orešanoch ako prvý z piatich bratov (zomrel 16. 12. 2001 v Bratislave). Najskôr pracoval v tlačiarňi v Piešťanoch, no neskôr odišiel aj s bratom Elemírom za prácou do Bratislavy. Ostatní bratia zostali v Piešťanoch. Našiel si prácu v Západoslovenských tlačiarňach ako sadzač (ručná sadzba, neskôr strojová) a strýko

Miro v Datasystéme ako technik kancelárskych strojov.

V roku 1961 sa otec oženil s Annou, rodenou Truppovou. Keď sa im narodil syn, boli bez bytu. Národný výbor im pridelil na Obchodnej ulici 1 izbu asi 4 x 3 m, s malým okienkom a vodou na dvore. O rok neskôr sa im narodili dvojčičky a keďže s tromi deťmi nemohli bývať v jednej izbe, sociálka nariadila umiestnenie

dvojčiek v kojeneckom ústave. Našťastie, čoskoro dostali 1-izbový byt na prízemí na Moskovskej ulici. Ako som už spomenula, otec pracoval v Západoslovenských tlačiarňach a mama v Kábllovke, no po našom narodení zostala doma starať sa o nás, navyše mala aj zdravotné problémy so srdcom.

Vedenie tlačiarň, za prítomnosti predsedu strany KSČ, viackrát vyzvalo otca, aby podpísal vystúpenie z viery a vyhlásil sa za ateistu, čo on odmietol a naďalej chodil do kostola s celou rodinou. Priateľ v práci, ktorému veril a diskutovali o politickej situácii, všetkom možnom, a že tento diktát KSČ raz padne, však všetko referoval predsedovi KSČ a jedného dňa, keď brat mal asi 2 roky a ja s dvojčaťom necelý rok, zavolali otca v práci do šatne, kde ho čakali tajní a riaditeľ – jeho plechová skrinka bola otvorená a tam uvidel zviazané balíky papiera malého formátu. Obvinili ho z rozvracania republiky a dali do vyšetrovacej väzby. Neskôr bol súd, obvinenie jednoznačné – velezrada a pokus o zvrhnutie vlády jednej strany. Trest si odpykal v najstráženejšom väzení v Čechách, kde boli vrahovia a ďalší politickí väzni. Viera v Boha a spravodlivosť a jeho rodina ho držali pri živote vo väzení.

Strýko Miro bol v spojení s advokátom, ktorý pomáhal ako sa dalo. Nakoniec sa mu podarilo obnoviť proces, dôkazy o vine boli spochybnené a otca za dobré správanie aj predčasne prepustili. Žiaľ, prišiel domov už ako iný človek, uzavretý do seba. Iba on vedel, čo tam prežil. Okrem práce sa realizoval aj ako vedúci oddielu žiakov ZŠ, kde sme chodili do školy, a každú sobotu organizoval výlety do prírody. Tak aspoň prišiel na iné myšlienky. Ale vždy si zachovával určitý odstup a aj keď bol veselý, niekedy bolo vidieť v jeho očiach akýsi smútok. V roku 1990 sa stal členom Konfederácie politických väzňov Slovenska a začal svoj „boj“ o rehabilitáciu, ktorej sa mu nakoniec dostalo.

Na záver uverejňujeme list od Alexandra Schlesingera:

Uránoví muži

Mojím príspevkom sa k vám prihovám, aby som vyjadril svoje pocity, čo dnes prežívam. Vo februári 1948 sa začala epocha budovania socializmu. Na vedúce miesta sa dostávajú ľudia bez kvalifikácie, vzdelania a začína boj, v ktorom politika je na prvom mieste. Životná úroveň je čoraz nižšie, pracovná morálka, výsledky a výrobky sú stále nižšie a horšie. Ľudia sa začínajú jeden druhého

Alexander Schlesinger s rodinou

ho báť. Život je neznesiteľný, plný strachu a depresie. Zverstvám komunistického teroru, diktatúry a perzekúcia sú také veľké, že Leopoldov, koncentračné tábory Jáchymov sa naplňajú stotočnými ľuďmi, ktorí sa záporne postavili proti systému, ktorý v našich dejinách nemá obdobu. Koľko kňazov a sestričiek z kláštorov a nemocníc sa dostalo do táborov nútených prác.

Nezabudnime na červený teror!

Veľa ľudí ešte i dnes po toľkých rokoch nechce uveriť, čo prekonali náš ľud v rokoch 1948-1989. Koľko bolo nespravodlivých rozsudkov, koľko popráv, zastrelení pri útekoch z baní pri dobývaní uránovej rudy. Obete, ktoré boli vtedy položené za spravodlivú vec, boli také obrovské, že boj za slobodu národa a demokraciu stále veľa krvi a slz, tisíce osudov ľudského utrpenia, pošliapanej slobody, preto si to treba vážiť a nezabúdať na to.

To bolo peklo na zemi!

Písal sa rok 1948, kedy ma ako mladistvého zatvorili pre hospodársku sabotáž dvojročného plánu na 5 rokov. Odsedel som si 4 roky, ktoré som si odpykal v Leopoldove a v Jáchymove na Mariánskej, Svatopluku a XII., odtiaľ som bol prepustený na podmienky 3. mája 1952. Po celý čas podmieneného trestu som pocítil, čo je to sloboda.

Prihovor Jozefa Viskupiča

Vážení čitatelia, bývalý režim prenasledoval ľudí za ich sociálny pôvod, náboženskú príslušnosť či politické presvedčenie. Za hudobnú produkciu, objektívnu žurnalistiku alebo šírenie samizdatov. Vlastne za čokoľvek, čím sa odmietli podriaďovať vôli štátnej moci. Po psychickej likvidácii často nasledovala likvidácia fyzická. Niektorí boli väznení, nespravodlivo odsúdení, ba aj popravení.

Každý totalitný režim opiera svoju moc o strach. Strach o budúcnosť seba, prípadne o budúcnosť svojich najbližších, bežnému človeku bráni konať slobodne a usilovať sa o spravodlivosť.

Kto v dobe neslobody kládol odpor, súkromne a predovšetkým verejne, vybral si dôstojnú alternatívu ľudskej existencie. Za svoju občiansku statočnosť si zaslúži našu hlbokú úctu a poďakovanie za pootvorenie brány Nežnej revolúcie.

Napriek úsiliu, ktoré vynakladá aj Konfederácia politických väzňov Slovenska, sme ešte neskončili s odkrývaním bielych miest našej histórie z obdobia rokov 1948 až 1989. Medzi nej rátam aj neznáme príbehy statočných, ktoré môžu byť zdrojom inšpirácie.

Hoci od pádu totality uplynulo už vyše 30 rokov, dejinná skúsenosť s neslobodou je stále obrovským mementom. V novembri 1989 sme zažili sme revolučnú eufóriu. S úľavou sme opustili každodennosť predstierania a dvojitej morálky. Snáď až príliš rýchlo.

Žiaľ sa ukázalo, aká zraniteľná je naša demokracia a aká krehká je naša sloboda. Únos Michala Kováča mladšieho, atentát na Róberta Remiáša, či vražda Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej patria medzi najväčšie škvrny a traumy našej novej spoločnosti. Sú dokladom toho, čo všetko sa môže stať tam, kde sa stále pošľapávajú základné princípy právneho štátu. Tam, kde je morálka podriadená moci, a politika podriadená ekonomickým silám a záujmovým skupinám.

Nevedomosť a ľahostajnosť vytvárajú ideálne podmienky na opakovanie dejín, a to špeciálne v období, keď čoraz väčší dochá-

dza k dezinterpretácii pravdy o minulosti, radikalizácii rétoriky a hrubnutiu politiky. Čelíme dejinnej skleróze a spochybňovaniu európskych hodnôt i vízie otvorenej spoločnosti.

Preto som hrdý, že Trnavský samosprávny kraj skromne prispel na pokračovanie vydávania tohto periodika, ktoré je prínosom pre formovanie skutočne slobodného a demokratického Slovenska a pomáha zorientovať sa v chaose hodnôt.

Jozef Viskupič, trnavský župan

Vydanie tohto čísla *Nášho svedectva* podporil
Trnavský samosprávny kraj

**TT
SK** TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Dary pre pápeža Františka

Svätý Otče,

v mene členov Konfederácie politických väzňov Slovenska Vám odovzdávame tri dary – reprodukcie predmetov, ktoré tajne vyrobili vo väzení politickí väzni, nespravodlivo väznení komunistickým režimom. Všetky tri súvisia s modlitbou, ktorá im pomáhala znášať ťažké utrpenie, nedať sa zlomiť k zrade a odpúšťať tým, ktorí im ubližovali. Sú to dva väzenské ružence (z chleba a z povrazu) a vyšívaná modlitba. Ak by dozorcovia tieto predmety objavili, väzňom by hrozila korekcia – väzenie vo väzení.

Prijmite, prosím, tieto tri predmety ako symbol veľkého utrpenia, ale aj silnej viery a nádeje tisícov politických väzňov komunistického režimu na Slovensku a ich rodín, ktoré trpeli spolu s nimi.

Ruženec z väzenia,

ktorý podal v ruke tajne blahoslavený don Titus Zeman počas návštevy vo väzení pri podaní rúk sestre Uršule. Keď Uršula zacítila v ruke niečo neznáme, pozrela sa spýtavo na brata, ale ten len krátko, ale dôrazne záporným pokrútením hlavy naznačil, aby nijako nereagovala a aby tým nič neprezradila. Uršula až po videní z väzenia sa pozrela do dlane a zistila, čo jej vlastne dal brat Titus.

Michal Titus Radošinský, (synovec)

Chlieb náš každodenný

Úmorné a nespočetné dni samoty, hlad a viera v Boha mi dali podnet na vyplnenie tohto dlhého nečinne stráveného času nejakou prácou. Dostal som akési vnuknutie, zrodila sa myšlienka „Nemám sa na čom modliť ruženec“. Treba tento nejakým spôsobom vytvoriť. Ale ako? Myšlienka sa stala skutkom. Chlieb náš každodenný mi poslužil ako základný materiál na zhotovenie pátričiek. Vybral som striedku, ktorú som v rukách za pomoci slín dobre vyrobil a takmer z vymieseneho cesta som začal robiť malé guľôčky. Zhotovil som krásny krížik, do ktorého na čelnej strane som vsadil striebornú okrasu. Na zadnej strane bol tesnopisom vyrytý nápis: „Viera, Nádej, Láska“. Chlebový agnusťek, ktorý je súčasťou ruženca zdobí sviatosť oltárna na jednej strane a kalich s nápisom JHS s hostiou na druhej strane. Cez guľôčky, krížik a agnusťek pomocou ihly som urobil dierky. Po vyschnutí a zatvrdnutí boli guľôčky zafarbené žltou pastou

na obuv a desiatky, ktoré zdobia štyri vyryté krížiky, čiernou pastou. Niť, ktorou bola obrúbená väzenská deka, mi poslúžila na skompletizovanie ruženca.

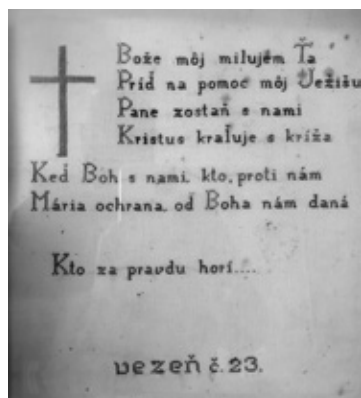
Ten skvost, ktorý mi dával neuveriteľnú silu v najťažších chvíľach, je pre mňa najdrahším neoceniteľným pokladom, ktorý si chránim celé polstoročie. Prostredníctvom neho som prosil a vďaka vzdával Bohu a našej Nebeskej Matke, za všetky dobrodenia, milosti a za vypočutie prosieb v krutých a neľútostných podmienkach. Tento chlebový ruženec bol posvätený pápežom Jánom Pavlom II. 1. júla 1995 na pôde Sedembolestnej Panny Márie patrónky Slovenska v Šaštíne, čím nadobudol pre mňa ešte väčšiu a neoceniteľnú hodnotu.

Ján Bachratý

Väzenská výšivka

ako spomienka na ťažké chvíle, prežité na samotke v prešovskej väznici. Originál tejto výšivky bol zhotovený pomocou klinca, ktorý som našla v škáre drevenej podlahy. Alebo mi ho poskytla sama Prozreteľnosť? Materiálom mi boli dve vreckovky, ktoré mi už nebohá mama pribalila do balíčka z domova. Jedna vreckovka bola z ľanového plátna, pretkávaná farebnými niťami, ktoré som použila k „výšivke“. Bola to práca za veľmi ťažkých väzenských podmienok (obrátená chrbtom k dverám, aby bachar nezbadal ani pohyby rúk). Tá výšivka absolvovala spolu so mnou transport: Prešov, Ilava, Olomouc, Pankrác a naspäť po súde do Prešova pri neustálych prehlídkach. Až z pracoviska v Želiezovciach som ju pri návšteve nastávajúceho snúbenca prepašovala s ním domov. Mala som vtedy 23 rokov a tesne pred zásnubami. Zhodou okolností dali mi aj väzenské číslo 23. No vďaka Bohu za všetko! Každé zlo je na niečo dobré.

Zdraví, bozkáva a o modlitbu prosí

Veronika Semanová, rod. Šaryová

Spravodajstvo KPVS

Zborov

V Zborove bola 25. 7. odhalená pamätná tabuľa, venovaná ženám zo Zborova, ktoré v roku 1953 protestovali proti uväzneniu kňaza Františka Majančíka a boli za to odsúdené a uväznené: Márii Štefurikovej, Anne Kozákovej, Margite Greškovičovej a Veronike Semanovej. Odhalenie sa konalo v rámci odpustovej svätej omše pri príležitosti sviatku sv. Margity, ktorej hlavným celebrantom bol dekan - farár

v Bardejove Marek Kreheľ a kazateľom miestny rodák, farár v Osikove a syn M. Štefurikovej Pavol Štefurik. Po sv. omši sa prítomní presunuli z Farského kostola sv. Margity k fare, na ktorej priecheli odhalili pamätnú tabuľu miestny farár Peter Novák a Peter Sandtner za KPVS. Veniec k pamätnej tabuli položila predsedníčka Oblastnej organizácie KPVS Bardejov Beáta Ivanová. Následne sa prihovorili P. Sandtner a syn Márie Štefurikovej, kňaz - dominikán

Odhalenie pamätnej tabule, Zborov, 25. 7. 2021

P. Hilár Jozef Štefurik OP. Na záver pamätnú tabuľu požehnal M. Krehel'. Odpustová slávnosť bola ukončená spoločným farským obedom. Po skončení P. Sandtner a H. Štefurik navštívili hroby jeho mamy Márie Štefurikovej a krstnej mamy, nedávno zosnulej Anny Kozákovej na cintoríne.

< Pri pamätnej tabuli v Zborove

▼ P. Sandtner a H. Štefurik pri hrobe Márie Štefurikovej a Anny Kozákovej

Batizovce

Dňa 25. júla 2021 sa v obci Batizovce uskutočnila spomienka a odhalenie pamätnej tabule, na násilnú likvidáciu reholí, ktorá sa dotkla internácie rehoľných sestier Rímskej únie rádu sv. Uršule z kláštora v Batizovciach. Podujatie zorganizovali Konfederácia politických väzňov Slovenska a Rímskokatolícky farský úrad, farnosť Batizovce v rámci XXI. ročníka Spiša Františka Javorského. Spomienka začala sv. omšou v kostole Všetkých svätých. Homíliu predniesol

dp. Pavol Vaňovský, koncelebrantom bol dp. Anton Horník. Počas sv. omše zazneli prosby za obete politických represálií počas komunistického režimu, ktoré prečítali Anna Janikovská a Marta Vojtášová.

Po svätej omši nasledovala prednáška Mgr. Františka Neupauera, PhD. z Ústavu pamäti národa. Prítomným priblížil represálie komunistického režimu s prihliadnutím na likvidáciu reholí a dôrazom na osudy rehoľníčok Rímskej únie rádu sv. Uršule. Práve táto komunita patrila k piatim naj-

Odhalenie pamätnej tabule na násilnú likvidáciu reholí a internáciu sestier Rímskej únie rádu sv. Uršule z kláštora v Batizovciach

Batizovce 25. júla 2021

Sestra Svorada Salvová (vľavo), spomínala v kláštore na roky svojho noviciátu v Batizovciach sprevádzala ju sr. Katarína Šimalčíková

početnejším ženským reholiam na Slovensku a v Batizovciach bol noviciát pre 36 novíciek. Uršulínky boli odtiaľ násilne internované koncom augusta 1950. Po prednáške nasledovalo osobné svedectvo sestry Svorady Salvovej, ktorá si zaspomínala na roky svojho noviciátu v Batizovciach. Spomienky pani Račekovej na Akciu R a život s Uršulínkami prečítala pani Mária Krajňáková: „Každý deň sme sa chodievali k sestričkám modliť za ukončenie vojny a boli sme pozývané na slávnosti ich prvých obliečok.“

Na záver pani Eva Javorská pripomenula všetky zločiny komunistického režimu vrátane počtov obetí a postihnutých. Následne bola na budove fary odhalená pamätná tabuľa, ktorú odhalili sr. Svorada Salvová a politická väzenkyňa Ľudmila Sanitriková. Tabuľu posvätil dp. Vaňovský. Kvety k pamätnej tabuli položila vnučka politického väžňa Eva Pacáková. K slávnostnému zhromaždeniu sa prihovril starosta obce Batizovce pán JUDr. Gabriel Bodnár a zástupkyňa Centra sociálnych služieb Domov pod Tatrami pani Mgr. Anna Nemcová, ktorý je umiestnený v bývalom kláštore Uršulínok v Batizovciach. Program pokračoval prehliadkou kláštora za

aktívnej účasti Mgr. Anny Nemcovej.

V spoločenskej miestosti manželka politického väžňa, Anna Bajtošová predniesla slávnostnú báseň a svoje zážitky z Batizoviec prítomným porozprával MUDr. Štefan Grenda. Okrem veriach z farnosti Batizovce a blízkeho okolia sa podujatia zúčastnila početná skupina členov Konfederácie politických väzňov Slovenska a zástupcovia Ústavu pamäti národa. Napriek tomu, že nás do obce Batizovce priviedli smutné udalosti celé stretnutie sa nieslo v srdečnom a priateľskom duchu.

*František Neupauer
a Eva Javorská*

Košice

V dome Spoločnosti Ježišovej v Košiciach sa 26. 7. konala výročná členská schôdza Oblastnej organizácie KPVS Košice. Keďže počas roka zomrel jej podpredseda a bývalý predseda František Chmela, za nového podpredsedu bol zvolený Jozef Jurko. Po schôdzi pozval prítomných predseda OO Košice Pavol Dečo na prehliadku nového Múzea obetí komunizmu, v ktorom ich sprevádzali jeho iniciátori Pavol Hric a Peter Neuwirth.

Želiezovce

V Ústave na výkon trestu odňatia slobody Želiezovce sa 5. 8. pietna spomienka na nespravodlivo väznených pri príležitosti 15. výročia odhalenia pamätnej tabule na väznici. Začala sa kladením vencov k pamätnej tabuli. Veniec za KPVS položili bývalí politickí väzni Vladimír Domorák a Peter Chromý. Nasledovalo samotné spomienkové stretnutie v zasadacej miestnosti. Na úvod všetkých privítal riaditeľ ÚVTOS pplk. Juraj Michal. Prvýkrát neboli prítomní predstavitelia politických väzňov z Českej republiky, preto báseň politickej väzenkyne Boženy Kuklovej – Jišovej Tajemství

bolestného růžence, ktorú zložila v Želiezovciach v roku 1957, prečítala dcéra politického väžňa Jarmila Morbacherová. Za politických väzňov, ktorí boli väznení v Želiezovciach, sa prihovril Peter Chromý a za deti politických väzňov Gizela Búryová. Príhovor predniesol aj bývalý politický väzeň a poslanec Mestského zastupiteľstva v Želiezovciach Pavel Polka a bývalý politický väzeň a kňaz Šebastián Košút. Po jeho modlitbe sa prítomní presunuli do stráženej časti väznice, kde videli časť areálu s výkladom riaditeľa J. Michala. Program vo väznici bol ukončený svätou omšou, ktorú v kultúrnej miestnosti pri väzenskej kaplnke celebroidli P.

Hilár Jozef Štefurik OP, Šebastián Košút, Michal Válka a miestny väzenský kaplán ppor. Martin Miño. V homílii H. Štefurik spomenul prípad svojej mamy Márie

Štefurikovej a krsťnej mamy Anna Kozákovej, ktorá bola väzená v Želiezovciach. Na záver M. Miño predstavil duchovnú službu vo väznici.

*Pietna spomienka na nespravodlivo väzených.
Želiezovce 5. augusta 2021*

Bratislava

Bratislavský samosprávny kraj 9. 8. zorganizoval v Bratislave – Petržalke pietnu spomienku pri príležitosti 35. výročia usmrtenia Hartmuta Tautza na hranici a 5. výročia odhalenia jeho pamätníka. V mene KPVS sa predniesol príhovor Michal Radošinský.

Kláštor pod Znievom

Počas mariánskej púte v Kláštore pod Znievom bola 14. 8. odhalená pamätná tabuľa biskupovi Pavlovi Hnilicovi a 15. 8. pamätná tabuľa biskupovi Petrovi Dubovskému, ktorí boli študentmi miestneho gymnázia. Pamätné tabule sú súčasťou Záhrady osobností Znieva pred Prepoštským kostolom.

Spiš

Členovia KPVS z oblastných organizácii Spišská Nová Ves a Poprad sa 11. 8. 2021 zúčastnili zájazdu po stopách Barbarskej noci a osudoch politických väzňov nespravodlivo obvinených a odsúdených v päťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia.

Prvé zastavenie bolo v Levoči pred kláštorom minorítov, kde bola v minulom roku odhalená pamätná tabuľa s textom: *Počas „Barbarskej noci“ z 13.-14.apríla 1950 boli z tohto minoritského kláštora odvlečení rehoľníci a kláštor bol*

do roku 1994 v rukách štátnej moci. Pri príležitosti 70. výročia tejto udalosti na pamiatku tým, ktorí ostali verní svojmu povolaniu vďační Levočania a minoriti 13. 4. 2020. Pre pandémie Covidu bola pamätná tabuľa odhalená až v septembri 2020. Nasledujúca zastávka bola v Studenci pri dome Pavla Šefčíka, ktorý sa k nám pridala. Pri pamätníku v Ordzovanoch nás privítala neter Štefana Baču s rodinou. Pamätník je venovaný dvom rímskokatolíckym kňazom Štefanovi Bačovi a Pavlovi Matisovi nespravodlivo odsúdeným a väzneným, sme si vypočuli ich životné osudy. Štefan Bača odsúdený za velezradu na 9 rokov a peňažný trest 10 000 Kčs zomrel ako 43 ročný vo väznici Brno. Tam bol aj pochovaný. Po 12 rokoch prosieb a žiadostí presunúť jeho pozostatky do rodiska, bolo toto snaženie úspešné až v roku 1969. Pavol Matis bol odsúdený za trestný čin velezrady a trestný čin vyzvedačstva k trestu odňatia slobody v trvaní jedenásť rokov, prepadnutia majetku a stratu občianskych práv na dobu päť rokov. Na slobodu sa dostal až vďaka amnestii prezidenta Československej republiky Antonína Novotného v roku 1960. Odsedel si 7 rokov a tri mesiace. Zomrel v roku

Členovia KPVS pri pamätníku v Ordzovanoch.

Členovia KPVS pri pamätnej tabuli v Bijacovciach.

*V mene KPVS zablahoželala k 90. narodeninám Ide Tekeliovej
Marta Vojsašová.*

*Pri hrobe Jozefa Tekeliho, ktorý bol odvečený do gulagu.
Spišské Podhradie*

1987 v svojej rodnej obci, kde je aj pochovaný. Po sv. omši v Kostole sv. Antona opáta, ktorú celebroidal dp. Anton Horník sme sa pomodlili za všetkých, ktorí boli väznení, ktorí prišli o život vo väzení či boli štátnym súdom odsúdení na smrť.

Následne sme pokračovali do Bijacoviec, kde sme sa zastavili pri pamätnej tabuli venovanej občanom odvlečeným do gulagov a inak postihnutým občanom komunistickým režimom v rokoch 1948 – 1989 a pri pamätnej tabuli Pavla Kalinaja strážmajstra ZNB, ktorý bol štátnym súdom v Bratislave odsúdený na trest smrti povrazom. Za účasť na protikomunistickom odboji bol popravený 17. 2. 1950 v Bratislave.

Naša cesta pokračovala do Spišského Podhradia k jubilantke Ide Tekeliovej, ktorá sa tohto roku dožíva 90 rokov. Dar od KPVS jej odovzdala členka výboru Oblastnej organizácie KPVS Spišská Nová Ves pani Marta Vojtašová. Následne sme sa zastavili na cintoríne pri hrobe nášho bývalého člena Jozefa Tekeliho, ktorý zomrel ako 97 ročný. Na jeho pohrebe sme sa pre Covid nemohli zúčastniť. Uctili sme si jeho pamiatku modlitbou a pripome-

nuli sme si jeho mladé neľahké roky strávené v gulagu.

Malebná Spišská Kapitula bola našou poslednou zastávkou. Pri pamätníku Jána Vojtašáka sme si vypočuli jeho životný príbeh. Biskup Spišskej diecézy Ján Vojtašák, narodený 14. 11. 1877, rodák zo Zakamenného bol jedným z nespravodlivo odsúdených v zinscenovanom procese na 24 rokov ťažkého väzenia so slovenskými biskupmi v roku 1951. Vo väzení bol až do amnestie v roku 1963. Zomrel vo vyhnanstve v Ričanoch pri Prahe, pretože mu bol zakázaný pobyt na Slovensku. Pochovaný bol v Zakamennom. Jeho pozostatky boli exhumované a prenesené do Katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule. Pozreli sme si Biskupskú záhradu, cintorín kňazov a zastavili sa pri hroboch biskupov Františka Tondru a Štefana Sečku. Obnovená baroková Biskupská záhrada je národnou kultúrnou pamiatkou zapísanou do zoznamu UNESCO. Pod katedrálou sv. Martina, ktorá je mimochodom taktiež zapísaná v UNESCO, je sedem vrstiev hrobov, v ktorých odpočívajú dve svätice a mnohé významné osobnosti.

Eva Javorská

Bratislava

KPVS si 21. 8. pri pamätnej tabuli pred budovou Univerzity Komenského v Bratislave pripomenula 53. výročie okupácie Československa, prvýkrát ako pamätný deň SR (schválila ho NR SR 3. 11. 2020). Pietneho aktu sa zúčastnili predseda Národnej rady SR Boris Kollár, predseda vlády SR Eduard Heger, minister životného prostredia SR Ján Budaj, štátni tajomníci Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva kultúry SR, Ministerstva životného prostredia SR, Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, generálny riaditeľ Sekcie obran-

nej politiky Ministerstva obrany SR Martin Sklenár, zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR genmjr. Štefan Kovács, predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Juraj Krúpa, veľvyslanci a zástupcovia veľvyslanectiev Rakúska, Bulharska, Česka, Nemecka, Maďarska, Poľska a USA, podpredseda Bratislavského samosprávneho kraja Mikuláš Kripell, starosta Mestskej časti Staré Mesto Zuzana Aufrichtová, prorektorka pre majetok a investície Univerzity Komenského v Bratislave Jana Duračinská, zástupca Združenia vojenskej obrody Slovenska František Šimuník a delegácia študentov 16. novembra 1989.

Program sa začal kladením ven-
cov za účasti Čestnej stráže OS
SR a Vojenskej hudby OS SR,
pokračoval štátnou hymnou a pre-
javmi, ktoré predniesli B. Kollár,

E. Heger, J. Budaj, J. Pálffy a za
KPVS Pavel Ondrejko, ktorý
bol uväznený za účasť na proteste
21. 8. 1969. Na záver odznela
hymnická pieseň.

*Pietny akt pri príležitosti výročia okupácie Československa.
Bratislava 21. augusta 2021*

Košice

Predseda Oblastnej organizácie KPVS Prešov Ľudovít Petraško sa 21. 8. zúčastnil pietnej spo-

mienky v Košiciach na Hlavnej ulici pri tabuli s menami zastrelených počas invázie pred 53 rokmi.

Spišská Nová Ves

Členovia Oblastnej organizácie KPVS Spišská Nová Ves si pri-

pomenuli 21. august 1968 na mestskom cintoríne pri martyrii.

Nitra

V Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Nitre sa 23. 8. konala pietna spomienka na nespravodlivo väznených. Začala sa kladením vencov k pamätnej tabuli na múre väznice, ktoré položili riaditeľ ÚVV a ÚVTOS Nitra plk. Milan Rus, zástupca primátora Mesta Nitra Miloslav Špoták, predseda Oblastnej organizácie KPVS Nitra Ondrej Fronc a delegácia Regionálnej organizácie PV-ZPKO Nitra. Nasledovali príhovory M. Rusa a bývalého politického väzňa Jaroslava Žilák. Spomienky na nitriansku väznicu od Antona Rholca prečítala dcéra poli-

tického väzňa Janka Baričová. Na záver predniesol duchovné slovo a modlitbu väzenský diakon npor. Milan Jozek. Po skončení oficiálnej časti účastníci absolvovali zaujímavú prehliadku väznice s výkladom, v rámci ktorej videli oddelenie výkonu väzby a výkonu trestu u mužov a žien, vychádzkové dvorce, kompenzačnú miestnosť, väzenskú knižnicu, väzenskú kaplnku, pracovnú miestnosť a ďalšie priestory. Popoludňajší program pokračoval v Provinciálnom dome Spoločnosti dcér kresťanskej lásky svätou omšou, ktorú celebroidal direktor DKL P. Jozef Mrocek CM. Po sv. omši boli odovzdané Medaily KPVS za

utrpenie, spôsobené komunistickým režimom, štyrom starším sestrám, ktoré boli v 50. tých rokoch vyvezené z nemocníc: sr. Olympii Augustínovej,

sr. Kajetáne Magdolenovej, sr. Honórii Mišányiovej a sr. Romule Ambrózovej. Za všetky sestry sa prihovoria sr. Kajetána.

Pietna spomienka na nespravodlivo väznených. Nitra 23. augusta 2021

Odovďavanie medailí rehol'ným sestrám. Nitra 23. augusta 2021

Leopoldov

V Leopoldove sa 28. 8. konala spomienka na nespravodlivo väznených. Začala sa sv. omšou vo Farskom kostole sv. Ignáca, ktorej hlavným celebrantom bol don Jozef Luscoň SDB, koncelebrovali Peter Rúčka, Rastislav Firment, Gabriel Dzvoňár, Michal Válka a Ján Košiar. Po jej skončení k pamätnej tabuli väznených biskupov a kňazov na priečelí kostola položil veniec za KPVS Peter Chromý a modlitbu predniesol kňaz Banskobystrickej diecézy Michal Válka, ktorý píše životopis biskupa Dominika Kaľatu, ktorého meno je tiež uvedené

na tabuli. Nasledovalo kladenie vencov k pamätnej tabuli pred bránou UVTOS a ÚVV Leopoldov za účasti čestnej jednotky z Práporu logistiky Hlohovec a Hudby Ministerstva vnútra SR. Pietneho aktu sa zúčastnili: pplk. Ján Krajčovič z Vojenskej kancelárie prezidenta SR, generálny tajomník služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Kozák, zástupca veľvyslanectva Českej republiky Petr Darmovzal, riaditeľ odboru výkonu väzby a výkonu trestu Zboru väzenskej a justičnej stráže plk. Adrián Baláž, dekan-riaditeľ kancelárie Ústredia ekumenickej pastorač-

*Pietna spomienka na nespravodlivo väznených.
Leopoldov 28. augusta 2021*

*Pietna spomienka na nespravodlivo väznených.
Leopoldov 28. augusta 2021*

nej služby v OS SR a OZ SR kpt. Dávid Vargaeštok, väzenský kaplán v Leopoldove kpt. Rastislav Firment za Ordinariát OS a OZ SR, zástupca veliteľa posádky Hlohovec kpt. Marek Ochaba za OS SR, zástupca primátorky Mesta Leopoldov Juraj Hladký, riaditeľ ÚVTOS a ÚVV Leopoldov pplk. Roman Dekan, predseda PV-ZPKO Ján Litecký Šveda a ústredný tajomník KPVS Karol Rosenberg. Príhovory predniesli: bývalý politický väzeň Jaroslav Žilák, dcéra politického väzňa Iveta Jankovičová, predseda PV-ZPKO Ján Litecký Šveda, dekan-riaditeľ kancelárie Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR kpt. Dávid Vargaeštok a kňaz – kapucín a bývalý politický väzeň br. Tomáš Konc OFMCap. Následne si prítomní uctili pamiatku príslušníkov väzenskej stráže, ktorí tragicky zahynuli pri výkone služby. Vence k ich pamätníku položili P. Kozák za MO SR, J. Litecký Šveda za PV-ZPKO a Peter Klyučkovič za KPVS. Účastníci, ktorí boli v Leopoldove prvýkrát, mali možnosť návštevy Expozície histórie väzenstva na Slovensku. Záver programu bol na bývalom väzenskom cintoríne. Vence k pamätníku politických väzňov, ktorí zomreli v Leopoldove, položili P. Kozák za MO SR a Vojtech Polák za

KPVS. Gabriella Hlôšková prečítala svedectvo Mons. Viliama Mitošinku o zastrelení niektorých väzňov dozorcami. Napokon P. Kozák za MO SR a Jozef Babiak za KPVS položili veniec a kvety k symbolickému hrobu neznámeho politického väzňa, kde sa väzenský kaplán kpt. Rastislav Firment pomodlil panychídu.

Suchá nad Parnou

KPVS si 71. výročie Akcie Rehoľníčky pripomenula 30. 8. spolu so sestrami uršulínkami v ich kláštore v Suchej nad Parnou. Členovia KPVS sa zúčastnili sv. omše v Kaplnke sv. Jozefa, ktorú celebroid mal miestny duchovný don Marek Gális SDB. Po jej skončení boli odovzdané Medaily KPVS za utrpenie, spôsobené komunistickým režimom sestram uršulínkam, ktoré boli v auguste 1950 vyvezené z kláštorov v Batizovciach a v Prahe: sr. Consolate Ciferskej, sr. Eufémii Lukovičovej, sr. Natálii Vráblovej, sr. Svorade Salvovej, sr. Domitile Líškovej, sr. Konštancii Ferencovej a sr. Amálii Kvasnicovej. Na záver sa prihovorela provinciálna predstavená sr. Samuela Harmáčková a prítomní sa spoločne pomodlili. Sestry uršulínky pozvali členov KPVS na raňajky a napokon sa spoločne pomodlili aj pri Lurdskej jaskyni v záhrade kláštora.

*Spomienka na 71. výročie Akcie Rehoľníčky.
Suchá nad Parnou 30. augusta 2021*

Beckov

Školské sestry de Notre Dame si 28. 8. v Beckove pripomenuli 71. výročie Akcie Reholníčky. Po modlitbe korunky a adorácii vo Františkánskom kostole sv. Jozefa nasledovala prednáška Júlie Ragačovej, sv. omša a ružencový sprievod so sviečkami na cintorín s modlitbou za povolania.

Východná

V Štrbe a vo Východnej si 28. a 29. 8. pripomenuli 120. výročie narodenia evanjelického farára a príslušníka PTP Pavla Tomku. Program tvorila pietna spomienka pri hrobe P. Tomku v Štrbe a slávnostné služby Božie v evanjelickom kostole vo Východnej za účasti generálneho biskupa Ivana El'ka, generálneho duchovného Ústredia

ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR Viktora Saba, seniora Liptovsko-oravského seniorátu Stanislava Gregu a ďalších hostí. Prihovorila sa aj Viola Fronková, ktorá spracováva životopisy prenasledovaných farárov a najstarší syn Pavel Tomko.

Námestovo

V interiéri Oravskej polikliniky Námestovo v Námestove bola 5. 9. odhalená pamätná tabuľa lekárovi, publicistovi a politickému väzňovi Vladimírovi Sterculovi pri príležitosti 100. výročia narodenia. Aktu odhalenia sa zúčastnili podpredseda Žilinského samosprávneho kraja Igor Jančulík, primátor Mesta Námestovo Milan Hubík, riaditeľka Oravskej polikliniky Námestovo Mária Šišková,

Odhalenie pamätnej tabule lekárovi, publicistovi a politickému väzňovi Vladimírovi Sterculovi. Námestovo 5. septembra 2021

predseda Oblastnej organizácie KPVS Trstená František Škapec, dcéra V. Sterculu Judita Kisantalová, iniciátor pamätnej tabule Vladimír Kolada a ďalší hostia. Úvodný príhovor predniesol F. Škapec, pamätnú tabuľu odhalili J. Kisantalová a V. Kolada a životopis V. Sterculu a báseň predniesol František Teťák z Hruštína.

Dunajská Lužná

Delegácia KPVS 8. 9. navštívila konvent sestier dominikánok v Dunajskej Lužnej, kde sa zúčastnila sv. omše v Kaplnke bl. Imeldy, ktorú celebroidal P. Hilár Jozef Štefúrik OP. Po jej skončení odovzdali Medailu za

utrpenie, spôsobené komunistickým režimom, sr. Benedikte Valčovej pri príležitosti 71. výročia Akcie Rehoľnícky. Zároveň predstavili dary od politických väzňov pre pápeža Františka: Michal Radošínský predstavil väzenský ruženec od svojho uja dona Titusa Zemana, Vladimír Domorák predstavil väzenský ruženec z chleba od Jána Bachratého a P. Hilár Jozef Štefúrik OP predstavil väzenskú výšivku od spoluväzenkyne svojej mamky Veroniky Semanovej. Následne tieto dary odniesli do Prezidentského paláca, kde boli odovzdané pápežovi Františkovi pri jeho návšteve Slovenska.

*Delegácia KPVS v Dunajskej Lužnej u sestier dominikánok.
8. septembra 2021*

Bratislava

Na základe pozvania od prezidentky SR Zuzany Čaputovej sa sedem bývalých politických väzňov zúčastnilo stretnutia s pápežom Františkom 13. 9. v záhrade Prezidentského paláca v Bratislave v rámci delegá-

cie KPVS: Branislav Borovský, Peter Rúčka, Vladimír Domorák, Emília Pastvová, Pavel Polka, Branislav Tvarožek a Peter Chromý. Mimo delegácie KPVS sa zúčastnili aj ďalší členovia KPVS.

*Účastníci stretnutia s pápežom Františkom z radov KPVS.
13. 9. záhrada Prezidentského paláca v Bratislave*

Zborov

Členovia KPVS z oblastných organizácii Spišská Nová Ves, Poprad, Stará Ľubovňa, Prešov, Vranov nad Topľou a Bardejov sa 8. 9. 2021 zúčastnili zájazdu po osudoch politických väzňov nespravodlivo obvinených a odsúdených v päťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia.

Ich cesta viedla do Zborova, kde bola 25. júla 2021 odhalená pamätná tabuľa politickým väzenkyniam. Text na tabuli nás informuje: „Venované obetiam komunizmu zo Zborova, zvlášť na pamiatku zborovských žien Anny Kozákovej, Veroniky Semanovej rod. Šáryovej, Margity Greškovičovej a Márie

Členovia KPVS z oblastných organizácií východného Slovenska pre pamätnou tabuľou v Zborove.

Predsedníčka OO KPVS Bardejov Beáta Ivanová s dcérou väzenkyne Márie Štefuričkovej Beátou Štefuričkovou.

Štefurikovej, ktoré boli v 1953 odsúdené a väznené za protest proti uväzneniu kaplána Františka Majančíka.“ Spomienka sa začala sv. omšou vo Farskom kostole sv. Margity Antiochijskej s celebrantom dp. Antonom Horníkom, ktorý v homílii vyzdvihol pamiatku všetkých väznených na Slovensku s dôrazom na zborovské ženy väzenkyne. Aktívne, čítaním a prosbami, sa do priebehu sv. omše zapojili členovia Mária Krajňáková z Oblastnej organizácie KPVS Spišská Nová Ves, Ján Krajňák z Oblastnej organizácie KPVS Poprad a Beáta Ivanová z Oblastnej organizácie KPVS Bardejov. Po sv. omši Eva Javorská priblížila okolnosti väznenia žien, ktoré bránili svojho kňaza Františka Majančíka. Krajský súd v Prešove dňa 27. 3. 1954 vyniesol rozsudok odňatia slobody nad Annou Kozákovou a spol. Po odvolaní sa na Najvyššom súde v Prahe, ktorého pojednávanie sa konalo 26. 5. 1954, bol odsúdeným ženám znížený trest a to Anne Kozákovvej zo 4 rokov na 3 roky, Veronike Šáryovej z 3 rokov na 2 roky, Margite Greškovičovej z 2 a pol roka na 2 roky a Márii Štefurikovej z 20 mesiacov na 14 mesiacov. Súdnej rehabilitácie sa zborovské ženy dočkali až po

roku 1989. Veľmi nás potešilo milé stretnutie s pani Beátou Štefurikovou, dcérou pani Márie Štefurikovej. Zaspomínala na život v ich rodine počas komunizmu, na mamičku pani Štefurikovú a krstnú mamku Annu Kozákovu, ktorým pomáhala a starala sa o nich až do ich smrti. Pred obedom sme k narodeninám blahoželali pani Marianne Svitanovej, ktoré sme ukončili hlasitým živio.

Eva Javorská

Bratislava

Na Bratislavskom hrade v Bratislave 16. 9. predseda NR SR Boris Kollár udelil štátne ceny J. M. Hurbana okrem iných aj politickým väzňom Albertovi Púčikovi, Antonovi Tunegovi, Eduardovi Tesárovi a predsedovi KPVS Antonovi Neuwirthovi. Ceny prevzali dcéra A. Neuwirtha Anna Záborská a predseda Nadácie Antona Tunegu Ján Figel'.

Viničné

Vo Farskom kostole sv. Filipa a Jakuba vo Viničnom sa 20. 9. konala sv. omša za predsedu KPVS Karola Noskoviča pri príležitosti 10. výročia úmrtia. Celebroval ju miestny farár Štefan Alberty. Po jej skončení sa členovia KPVS a miestni veriaci presunuli k hrobu K. Noskoviča

Spomienka na Karola Noskoviča, bývalého predsedu KPVS, pri príležitosti 10. výročia jeho úmrtia. Viničné 20. septembra 2021

na cintoríne, v ktorom odpocíva spolu s rodičmi, dcérou a manželkou. Veniec za KPVS položil ústredný tajomník KPVS Karol Rosenberg. Modlitbu za zosnulého predniesol Š. Alberty, príhovor za KPVS povedal Peter Sandtner a spomienkou prispela aj Anna Krahulcová.

Bratislava – Podunajské Biskupice

Delegácia KPVS 22. 9. navštívila Kongregáciu milosrdných sestier sv. Kríža v Bratislave – Podunajských Biskupiciach. Po sv. omši v Kostole Povýšenia

sv. Kríža, ktorú celebroidal jeho rektor Jozef Nádaský, odovzdali medaily za utrpenie, spôsobené komunistickým režimom, trom starším sestrám, ktoré boli vyvezené z kláštorov a nemocníc: sr. Eve Mihokovej, sr. Bonfilii Leškovej a sr. Sophii Adamovej. Za sestry sa prihovorila sr. Eva. Následne odovzdali provinciálnej predstavenej sr. Sebastianě Tuptovej kópie väzenských predmetov J. Bachratého, V. Semanovej a T. Zemana, ktoré boli darom pre pápeža Františka, aby zostali vystavené pre verejnosť na tomto pútnickom mieste.

Členovia KPVS navštívili 22. 9. 2021 Kongregáciu milosrdných sestier sv. Kríža v Bratislave – Podunajských Biskupiciach.

Po uctení si relikvii blahoslavennej sr. Zdenky Schelingovej a zápise do pamätnej knihy sa so sestrami stretli v novozrekonštruovanom kláštore, do ktorého sa sestry vrátili len nedávno po 71 rokoch.

Nové Zámky

Medzinárodná astronomická únia 20. 9. pomenovala asteroid po Antonovi Srholcovi. Objavil ho slovenský amatérsky astronóm Štefan Kürti z Nových Zámkov. Asteroid Srholec obieha okolo Slnka v takzvanom hlavnom páse asteroidov medzi dráhami Marsu a Jupitera. Teleso obehne Slnko raz za 5,18 roka a jeho priemer predstavuje približne dva kilometre.

Naši jubilanti

95

Július Vörös, Nitra
Mária Tomková, Bratislava

94

Mária Dugovičová, Blatné
Štefan Plesník, Krajné
Anna Ďurová, Dlhé Klčovo
Jaroslav Žilák, Trnava

93

Mária Štefánia Oscitá, Jablonec
Alojz Blecha, Bratislava
František Papp, Dolinka
František Maník, Prešov
Angela Bajnoková, B. Bystrica

92

Lubor Kudláč, Bratislava
Dagmar Kočíšková, Bratislava
Terézia Vašíková, Svätý Jur
Helena Ďurišová, Krškany
Mária Valková, Košice
Margita Ondová, Košice

91

Konštancia Apolónia Ferencová
Michal Tybor, Kežmarok
Miroslav Podivinský, Bratislava
Emil Poláčik, Bratislava
Karol Jurčovič, Bratislava
Pavol Korpel', Spišská Nová Ves
Rudolf Rusnák, Drahovce
František Podolský, Senec
Michal Kandala, Hlinné
Stanislav Demovič, Pezinok

90

Fridrich Ebner, Bratislava
Pavel Labát, Bratislava
Hedviga Olejníková, Popudinské
Močidl'any
Ida Teleliová, Spišské Podhradie

89

Mária Šramelová, Cífer
Michal Ružovič, Bratislava
Július Sovík, Vlčany
Michal Žigo, Stará Halič
Michal Zubriczký, Rožňava

88

Michal Jurečko, Bratislava
Július Lelkes, Orechová Potôň
Ernest Cvik, Piešťany
Serafína Vacháľková, Bratislava
Františka Muziková, Nitra
Valéria Vnuková, Červený
Hrádok
Terézia Marková, Brestovany

87

Helena Hanáková, Ladomirová
Rudolf Dobiáš, Trenčianska Teplá
Sanda Rafajová, Valaská
Mária Fraňová, Zolná
Božena Šašová, Vrbové
Emil Jamrich, Práznovce

86

Anna Ivanková, Humenné
Jozefína Dekanová, Bojničky

Klementin Sabová, Trnava
Alžbeta Molnárová, V. Ludince
Stanislav Polakovič, Boleráz
Mária Sláviková, Horné
Plachtince

Edita Brziaková, Spišská N. Ves
Alžbeta Broszová, Bratislava
Kvetoslava Pachotová, Smolník
Leontín Dohovič, Košice

85

Monika Paldanová, Pata
Ľudmila Olšová, Viničné
Mária Pinterová, Nitra
Alžbeta Nagyová, Dolinka
Milina Hattalová, Bardejov
Andrej Kičura, Stará Ľubovňa
Gabriela Csörgőová, Gabčíkovo

84

Mária Rybecká, Viničné
Veronika Ivanová, Stropkov
Ľubor Paulen, Topoľčianky
Anna Šmilňáková, Bardejov
Sidónia Dugovičová, Čataj
Elvíra Löbbová, Nitra
Mária Talánová, Hrnčiarske
Zalužany

83

Anna Mihaľová, Bard. Nová Ves
Ondrej Jakubják, Stará Lesná
Anna Olexiková, Bratislava
Štefan Pápay, Močenok
Terézia Sklárová, Bratislava
Ján Miloš Bunda, Bošáca

82

Mária Fričová, Bratislava

Sonja Kováčiková, Púchov
Mária Langová, Vrádište
Margita Vagaská, Valaská
Herman Mat'ha, Martin

81

Bernadetta Krkošková,
Bratislava
Anastázia Koutenská, Nová
Dubnica
Mária Val'ovčíková, Palín
Valéria Andrášová, Bratislava
Božena Bádalová, Michalovce
Pavel Ondrejko, Bratislava
František Čopian, Iliašovce

80

Norbert Hovanec, Holčíkovce
Irena Nováková, Prešov
Milan Maňásek, Bratislava
Mária Goffová, Vranov nad
Topľou
Mária Palcútová, Michalovce
Michal Srholec, Skalica
Mária Hlaváčová, Bratislava

75

Juraj Levický, Humenné
Mária Ivanová, Koromľa
František Matiašovský, Pezinok
František Rudinský, Prievidza

70

Ján Kuchta, Poprad
Viliam Stiegler, Bratislava

65

Róbert Dupkala, Bratislava
Ivica Sigmundová, Bratislava

Tekla Hornáková, Košice
Darina Vargicová, Košice

60

Ondrej Fronc, Nitra

Ján Šmid, Bratislava

50

Patrik Hipp, Bratislava
Katarína Korponayová, Košice

95 rokov sa dožíva **Július Vörös** z Nitry, pôvodom z Močenka. V roku 1942 vstúpil do noviciátu školských bratov. Štúdium na učiteľskom ústave v Spišskej Kapitule ukončil v roku 1947 a nastúpil ako učiteľ – rehoľný brat v škole školských bratov v Bojnjej. V máji 1950 bol vyvezený z kláštora do centralizačného kláštora v Močenku. Keďže dostal potvrdenie, že je chorý, bol preložený do centralizačných kláštorov v Beluškých Slatinách, v Hronskom Beňadiku a v Malackách. V októbri 1950 narukoval do PTP, kde pracoval v Petřvalde a v Strašiciach do novembra 1953. Po prepustení pracoval ako pomocný robotník v stavebnom priemysle v Trenčíne a neskôr ako úradník v Nitre.

90 rokov sa dožíva **Fridrich Ebner** z Devínskej Novej Vsi. Do PTP narukoval kvôli tomu, že chodil do nemeckej školy. Okrem toho sa vyučil za zlatníka, pričom aj jeho otec bol zlatník a pracoval u súkromníka. V auguste 1952 sa oženil a hneď na to narukoval do Mimone, kde budoval letisko a vykonával povrchové stavebné práce. V PTP bol do novembra 1954. Po prepustení pracoval v Kovoslužbe Sandrik.

90 rokov sa dožíva **Pavel Labát** z Bratislavy, rodák zo Suchého Brezova. Do 66. PTP ho poslali dedinskí funkcionári len preto, aby vyplnili určené kvóty pre okres. V tom čase študoval na Vysokej škole politických a hospodárskych vied v Prahe, odkiaľ bol vylúčený z politických dôvodov. Jeho otec bol roľník, musel tvrdo pracovať, aby splnil vysoké kontingenty. Narukoval do Mostu, nasledoval zámok v Bíline a Praha. Jeho skupina stavala Gottwaldovo mauzóleum ale jemu sa podarilo spolu s niekoľkými Čechmi ísť do

závodu, kde nemali pracovné sily, preto požiadali armádu o pomoc. Napokon ho poslali na stavbu ostravských sídlisk. Zvlášť si spomína, ako okrem vysokoškolákov, vylúčených zo štúdia, prišiel do PTP celý prápor 50-60 ročných mužov, vrátane dôstojníkov Svobodových oddielov z Dukly a evanjelického farára Pavla Tomka. V PTP a TP strávil 25 mesiacov, v rokoch 1952-1954. Ako spomienku má dodnes odložené čierne výložky. Po prepustení pracoval ako učiteľ základnej školy v Pliešovciach-Podjavorí a v Modrom Kameni, neskôr si urobil nižšiu pedagogickú školu v Banskej Bystrici a pôsobil ako titulárny profesor na vojenskom gymnáziu v Bratislave. Potom pracoval v technických službách a vodárňach.

90 rokov sa dožíva **sr. Viliama Štefánia Mihalusová OSF** z Kongregácie školských sestier sv. Františka v Okoličnom, rodáčka z Marčeku pri Žiline. Po skončení vojny, počas ktorej bol jej otec zastrelený, vstúpila k sestrám františkánkam a študovala za učiteľku. Počas Akcie R v roku 1950 bola vyvezená z kláštora v Žiline do centralizačného kláštora v Kláštore pod Znievom a o rok do továrne v Sudkove. Od roku 1955 pracovala v charitnom domove v Skalici pri Znojme. V roku 1978 prišla do Ružomberka žiť rehoľný život v ilegalite a pracovala v nemocnici ako zdravotná sestra. V roku 1983 bola uväznená vo väznici v Žiline v rámci Akcie Vír.

Odišli od nás

Jozef Il'ko, Zámutov 8. 8. 1951 – 13. 6. 2021
 Jozef Kratochvíľa, Bratislava 17. 6. 1945 – 9. 6. 2021
 Irena Kruželová, Bobrov 15. 11. 1938 – 2021
 Mária Ostitá, Ružindol 4. 1. 1934 – 5. 5. 2020
 Ľubor Kudláč, Bratislava 6. 10. 1929 – 9. 9. 2021
 Štefan Matejčík, Báhoň 23. 12. 1934 – 14. 9. 2021
 Cyril Bahno, Kremnica 4. 3. 1929 – 27. 5. 2020
 Milan Baran, Slovenská Kajňa 13. 9. 1954 – 17. 9. 2021
 Anna Melkovičová, Stará Ľubovňa 17. 4. 1937 – 28. 9. 2021

Dňa 14. 9. zomrel **Štefan Matejčík** z Báhoňa, dlhoročný aktívny člen KPVS. Bol synom politického väzňa – roľníka, ktorý bol odsúdený na 2 roky väzenia za neplnenie kontingentov a bol mu zhabaný majetok a dobytok. Štefan Matejčík po ňom musel ešte vyplácať dlhy za kontingenty a tiež náklady za pobyt vo väzení, keďže otec bol vojnový invalid a nemal finančné prostriedky.

V piatok 17. septembra 2021 zomrel evanjelický farár a vysokoškolský pedagóg **ThDr. Ivan Tóth** z Modry. Narodil sa 6. 11. 1926 v Trlinku. Po maturite začal študovať prírodovedeckú fakultu v Bratislave. Neskôr sa rozhodol pre štúdium Evanjelickej teologickej fakulty v Bratislave a 5. 10. 1952 ho v Trnave ordinoval generálny biskup Ján Chabada. Povolávací rozkaz na vojenskú službu dostal do Bily. Bol to technický prápor. Na ideologických školeniach prejavoval svoje názory a keď boli pokusy znevažovať vieru, či biblické postavy, otvorene a horlivo ich bránil. Išiel aj do uhoľných baní v Litvínove, kde aj ochorel, ale keďže nemal vysoké horúčky, tak pokračoval v dolovaní uhlia. Počas prác v TP tak prešiel viacerými profesiami od pomocného murára po baníka. V roku 1954 po skončení PTP išiel za kaplána do Tisovca. Bol tam do 31. 8. 1955, kedy bol preložený do Popradu. Vzdal sa kaplánskej služby a rok aj pol pracoval na pozemných stavbách ako pomocný účtovník. Potom bol farárom v Mengusovciach. V roku 1971 požiadal o preloženie na iné miesto. V Modre Kráľovej pôsobil do 31. 12. 1996. Generálny biskup ho ale ešte v septembri 1987 požiadal prednášať na teologickej fakulte v Bratislave. Na katedre praktickej teológie pôsobil 13 rokov ešte aj ako dôchodca do 75. roku života.

Dňa 30. 9. 2021 zomrela evanjelická farárka v. v. Ľudmila Veselá, rod. Plesníková (nar. 1. 6. 1931 v Českom Tešíne). Ako kaplána pôsobila v Liptovskom Mikuláši, v Tisovci v Nitre a v Žiline a ako farárka v Poprade – Matejovciach a v Bratislave. Jej manželom bol evanjelický farár, historik a politický väzeň Daniel Štefan Veselý (1929-2000).

Oznamy

- Do časopisu vkladáme poštovú poukážku, prostredníctvom ktorej môžete uhradiť členský príspevok na budúci rok 3 EUR a príspevok na časopis na budúci rok 4 EUR. Uhradiť ho môžete aj vkladom na účet v Tatra banke SK 96 1100 0000 00 26 22 00 77 16 IBAN (v správe pre prijímateľa uveďte Vaše meno) alebo podľa aktuálnych opatrení aj u oblastných predsedov.
- Oznamujeme, že registrácia KPVS medzi prijímateľov 2% z dane je vybavená, KPVS bola zaregistrovaná 6. 9. ako šiesta v poradí. Budeme Vám vďační, ak nám v budúcom roku poukážete svoje 2% z dane, ktoré nám veľmi pomôžu pri udržaní vydávania tohto časopisu.
- Žijúci držitelia preukazu veterána protikomunistického odboja majú nárok na bezplatný pobyt v kúpeľoch v Piešťanoch, v Tatranských Zruboch, v Novej Polianke a v Bardejovských Kúpeľoch. Lekárske návrhy na kúpeľnú liečbu na rok 2022 je potrebné zasielať od 1. 10. do 31. 12. 2021 na Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, Špitálska 22, 812 74 Bratislava, tel. 0960/316066 (denne 9.00-10.30 a 13.00-14.30). K Lekárskemu návrhu na kúpeľnú starostlivosť je potrebné priložiť fotokópiu preukazu veterána, uviesť adresu, číslo telefónu, rodné číslo a mesiac, v ktorom by mal žiadateľ záujem ísť do kúpeľov.
- KPVS vyhlasuje výberové konanie na grafické práce, tlač časopisu a distribúciu Naše svedectvo. Záujemcovia sa môžu prihlásiť na kpvs.kpvs@gmail.com do 15. novembra 2021
- „Ďakujeme za Vaše dobrovoľné príspevky, ktoré ste nám poslali a vďaka ktorým môže naďalej vychádzať náš časopis.“